

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ : С. Д. СКРИНСКИ.

Излиза мѣсечно (освѣтъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л. въ странство — 2-50 франка.

Всичко се изпраща : София, „Българско Туристско Дружество“.

Год. IX. София, февруарий и мартъ 1910 г. Брой 2 и 3.

И. В. Желизко.

Въ Постояна и околността ѝ.

(Продължение отъ брой 1).

Единъ прѣкрасенъ день се присѣдихъ и азъ къмъ множеството туристи, събрани прѣдъ входа на пещерата. Последнитѣ бѣха руски учители-екскурзиянти, нѣмци и чехи.

Прѣдъ насъ зѣе черниятъ клинообразенъ входъ на подземния феноменъ. Изъ вжтрѣшността му подухва сегисъ-тогисъ студенъ вѣтрецъ. Долу подъ краката ни се губи въ таинствена пропастъ рѣка Пивка (Роик). Тя взима своето начало на югъ отъ Загорие (Zagorje) и, като се съедини по-надолу съ Наношца (Napošca), влива се въ Постоянската (Аделсбергската) пещера. При селото Планина (Planina) се появява пакъ на земната повърхность подъ името Унецъ. Съ това име тя продължава да тече съ голѣми извивки отъ около 12 клм. Унецъ се губи повторно подъ повърхността на земята къмъ сѣверозападъ,

Тя се появява послѣ въ южната частъ на Лублянската равнина при Врѣхникъ подъ име р. Лубляница, която се влива въ р. Сава при Заголие (Zagolje). Както казахъ по-горѣ, Лубляница е най-долния притокъ на р. Сава. Дължината ѝ достига до 85 клм., отъ които 20 сж отъ подземното ѝ течение.

Направата и поддържането на пжтекиѣ и залитѣ въ пещерата, особенната ѝ електрическа инсталация (освѣтява се съ 60 джгови и други около 1000 електр. лампи) и други наредби сж съпроводени съ голѣмъ разходъ. Входътъ — 5 корони за лице се вижда на пръвъ погледъ скжпъ, но онзи, който веднажъ е погледналъ въ туй подземно царство на приказкиѣ, нѣма никога да жали тия пари. Тая такса се намалява на три корони, ако се посѣти пещерата отъ по-голѣма група туристи.*)

При входа на пещерата може всѣки туристъ да си купи за споменъ по единъ интересенъ обитател на подземниѣ води — тѣй наречения мацаратъ (гушеръ).

Часътъ за влизане въ пещерата наближи**). Водачитѣ, въоръжени съ голѣми фенери, отвориѣ желѣзната решетка на входа и пуснаѣ посѣтителитѣ. Студенъ вѣтръ ни посрещна, който зимѣ и лѣтѣ е еднакъ; и черната уста на бездната поглѣщаше туриститѣ, за да ги задържи цѣли два часа въ загадъчната си утроба.***)

Прѣди да навикне око̀то на тъмната околностъ, която е слабо озарена въ началото, ние се чувствувахме нѣкакъ си несигурни въ пещерата. Туй чувство обаче скоро изчезна и ние се опжихме съ охота подиръ нашия водачъ, който ни обясняваше на нѣмски, словински и италиянски чудниѣ явления въ огромниѣ подземни простори. Тукъ би трѣбвало да пристжпя къмъ описанието на общото ми впечатлѣние отъ Постоинскиѣ ями, но, мили читатели, увѣрявамъ ви, че тукъ всѣко описание е невъзможно! Човѣкъ самъ трѣбва да види туй чудо.

Когато посѣтителътъ за пръвъ пжтъ прѣстжпя прага на този чуденъ непознатъ свѣтъ, кждѣто се спущатъ отъ високитѣ сводове хиляди сталактити съ бизарни форми, които свѣтятъ съ снѣжна бѣлина и тукъ-тамъ се спущатъ въ видъ на тънки прозрачни завѣси, и влѣзе ли пакъ на друго мѣсто, дѣто осамотенитѣ сталактити се издигатъ като тънки обелиски къмъ сводеветѣ, тукъ-тамъ промѣнени въ огромни стълбове или на друго мѣсто се гушатъ до земята като гжби съ фантастични форми, увеличаващи се лека полѣка като въ гора отъ вкаменени кактуси, и разхожда ли се по-нататъкъ въ огромниѣ храмове, които се съединяватъ съ безчетъ тѣсни коридори, — тогава той се усѣща като нищожно и незначително сжщество, което

*) Входътъ въ недѣля и други празници е 3 корони. Студенти, ученици и посѣтители на голѣми групи получаватъ намаление, но трѣбва прѣдварително да заяватъ за посѣщението си въ секретарията на пещерното управление.

**) Пещерата е отворена всѣки день отъ 10½ часа прѣди обѣдъ до 3¼ часа слѣдъ обѣдъ прѣзъ сезона отъ 1. мартъ до 31. октомврий.

***) Разглеждането на пещерата изисква около 2 часа врѣме, тѣй като дължината на пристжпниѣ за публиката мѣста възлиза на около 8 километра.

се е вмъкнало въ подземното царство на непознатия владѣтель, при-
сѣтствието на когото може само да се чувствава. Тукъ да дойдатъ
онѣзи, които не искатъ да знаятъ за свѣтовното нищожество.

Електрическото освѣтлунне въ пещерата придава на варовититѣ
украшения чудесенъ ефектъ.

Два часа сж напълно достатъчни за разглеждане този непознатъ
миръ. Разходката не е никакъ уморителна. Вжтрѣшнитѣ пѣтища и
пѣтеки сж просторни и равни. Единственото изкачване на тѣй наре-
чената Голгота (Kalvarie) може да ви измори малко, защото трѣбва
да се изкачвате по серпентини на една височина отъ 40 метра. Тая
часть обаче е най-хубавата на пещерата. Чудесната гледка, която се
открива прѣдъ насъ къмъ другитѣ обширни пещерни простори, на-
граждава въ пълнѣнъ размѣръ труда ни.

Слѣдъ врѣме ще бждатъ пристѣпни за публиката и другитѣ
части на Постоинската пещера, защото достѣпнитѣ осемъ километра
сж само една часть отъ този подземенъ лабиринтъ, който днесъ е
по-дълъгъ отъ 21 километръ.

Постоинската пещера засега е най-дългата въ Европа. Най-
голѣмата на свѣта е тѣй наречената Мамонтова пещера въ Кентуки
(Америка), коридоритѣ на която иматъ една дължина повече отъ
200 километра. Обаче тая пещера донесъ нѣ е още побрѣ из-
слѣдвана.

Но мнозина отъ читателитѣ ще питатъ, какъ ли се образуватъ
тѣзи сложни лабиринти въ подземнето? На туй геологията отговаря
така: главниятъ дѣятелъ при тази гигантска работа е водата и ней-
ната хищна разрушителна сила. Че сж се изминали безброй вѣкове,
додѣ да се образува пещерата въ Постоина, не трѣбва да се съм-
няваме.

Постоинската пещера е била позната и въ срѣднитѣ вѣковѣ.
Досега нѣма никакви доказателства, дали е била обитавана тя и отъ
палеолитичния или дилувиялния човѣкъ. Какъвъ хубавъ примѣръ въ
туй отношение ни даватъ пещеритѣ на Моравския Красъ.

Че въ по-ново врѣме, въ тѣй наречената каменна или неולי-
тична епоха, сж били обитавани отъ човѣка нѣкои отъ пещеритѣ на
Истрийския Красъ, ни доказватъ изслѣдванята на г-на Перко въ
пещеритѣ при Набрѣзина. Тукъ въ културнитѣ слоеве сж намѣрени
множество каменни и костени прѣдмети, отъ които нѣколко кжса
сж украсени съ примитивни образи на животни и пр.

Въ Постоинската пещера досега не е намѣрено нищо, което би
доказало сжществуването на дилувиялния човѣкъ. Тукъ е владѣлъ
свърѣмненникътъ му — огромната пещерна мечка. Това се доказва
отъ множеството кости и челюсти, намѣрени по-напрѣдъ въ пещерата
слѣдъ отстраняването на наноса въ тѣй наречената „танцувална зала“,
къдѣто се урежда всѣка година народното празденство, наречено
„Лѣтница“. При г-на Перко видѣхъ остатѣци отъ пещерния лѣвъ,
които сж намѣрени при по-новитѣ изслѣдвания. Обаче донесъ не е

даваго особено значение на изслѣдването на прѣисторичнитѣ животни, които сж обитавали Постоинската пещера.

Радостно бѣхъ изненаданъ, когато се научихъ, че ще се основе при пещерата единъ мѣстенъ музей, въ който ще се съхраняватъ събранитѣ остатѣци отъ пещерната фауна, флора и пр. Това, безъ съмнѣние, е единъ хубавъ проектъ, който, навѣрно, ще допринесе неоцѣними услуги на науката.

Туриститѣ, които разглеждатъ мртвата нагледъ вжтрѣшность на пещерата, не подозиратъ, че и тукъ тѣзи тѣмни простори, влажнитѣ стѣни, барички, поточета и езерца сж оживени съ една интересна фауна и флора, защото окото на посѣтителя не може да ги забѣлѣжи. Това сж особени насѣкоми, мокрици, паяци и пр. На нѣкои отъ тѣхъ, които сж осждени да живѣятъ въ тѣмнитѣ области, дѣто не може да вникне слънчевата свѣтлина, липсва съвсѣмъ зрѣнието. Много отъ тѣзи животни издържатъ една температура отъ +2 до 4° С.

Пещерната флора е по-бѣдна, защото тя зависи повече отъ свѣтлината. Въ пещеритѣ могатъ да вирѣятъ само тѣзи видове растения, които иматъ нужда отъ най-малка свѣтлина, като напримѣръ, тайнобрачнитѣ. Тѣ (гжбички) живѣятъ на повърхността на прѣдметитѣ, които сж били случайно внесени отъ вѣтра, водата и хората въ пещерата, като дърво, хартия, кожа и др. На нѣкои мѣста по стѣнитѣ на пещерата и по сталактититѣ ѝ растатъ цѣли колони лишей. Достатъчно е допирането на горяща свѣщъ или полухъ: не на слабъ вѣтрецъ, за да се разрушатъ тѣ мѣгновено. Тѣй сжщо и капкитѣ, паднали отъ горящи свѣщи, се покриватъ съ врѣме съ една зеленикава мѣхова покривка.

Покрай тая микроскопична растителность намиратъ се въ нѣкои Крански и Истрийски пещери и други видове растения. Така, въ Линднеровата пещера при Требичъ е намѣрена една огромна гжба отъ рода на *Agaricus* или *Polyporus*.

Споменатата пещера при Требичъ е открита въ 1840 година отъ Линднеръ, а е изслѣдвана отъ г-нъ Перко. Тя е забѣлѣжителна съ това, че е най-дълбоката изслѣдвана досега пещера на земното кълбс; тя има дълбочина 321 метъръ. Пещеритѣ Choron Martin (Франция) и *Rus della Lume* (Италия) сж по-дълбоки, но, за жалость, досега сж неизслѣдвани още.

Къмъ постояннитѣ обитатели на пещеритѣ принадлежатъ и нѣколко вида прилѣпи и скалния гълъбъ. Изверженията на прилѣпитѣ, които на много мѣста достигатъ височина отъ 1 метъръ, доставятъ на събирателя на насѣкоми богата плячка.

Не е безинтересенъ и факта, че мртвитѣ тѣла, заравяни въ пещеритѣ въпрѣки законното запрѣщение, изгниватъ съвсѣмъ бавно, тѣй че и слѣдъ много години месото стои още по коститѣ.

Доказано е, че едно умрѣло теле или прасе не се разлага при 45 метра дълбочина, а се мумифицира съ врѣме. Подобно нѣщо става и съ умрѣлитѣ въ пещеритѣ прилѣпи. Туй постепенно разлагане се обяснява единствено съ отсѣтствието на онѣзи фактори, които

ускоряватъ разлагането при свѣтлина. Това, навѣрно, влияе за запазване остатъцитѣ на фосилната фауна.

Въ околността на Постояна туристътъ може да направи нѣколко малки излети, разбира се, ако има време, и, увѣрявамъ ви, той нѣма да съжалява. Достатъчно е да спомена само близкия връхъ Совичъ съ замъка „Постояна“, пещерата при Velky Otok, скалистия замъкъ Луегъ и др.

— Това сж хубави, лесно пристъпни мѣста, които изискватъ 1-6 часовъ походъ. Особено хубави сж излетитѣ до извѣстнитѣ мини въ Идрия или Циркнице съ прочутото си езеро.

Влакътъ ни отнася по разпадената Красова планина, и каменнитѣ сгради на гр Дивача и Набресина се губятъ въ сивата далечина. Задъ Набресина дивата романтичностъ се промѣнява и прѣдъ нашитѣ очи блѣщи ослѣпително сребристата плоскостъ на Адриатика.

Разкошниятъ замъкъ „Мирамаре“ се оглежда въ тихото море, по възвишенията се блѣятъ усамотени къщици, потънали въ зеленина, а влакътъ лека полека влиза въ Триестската гара.

Най-сетнѣ се приближихъ пакъ до хубавото небо на Италия и ми се струваше, че мога съ ржката си да досегна Венеция. Въспоминания за Флоренция, Апенинитѣ, Римъ, Неаполъ, Капри, Соренто и миналата красота на античния свѣтъ, които бѣха за менъ тъй утѣшителни, незабравими, обладаваха мисълта ми, а душата ми отлигаше къмъ далечнитѣ усмихнати Сицилийски брѣгове.

Изъ „Časopis turistů.“

Прѣвелъ: Ст. И. Невшималъ.

В. Образописовъ.

Излетъ до Перушица.

(Продължение отъ брой 1).

Слѣдъ 5—6 километра пѣтъ ние бѣхме вече прѣдъ с. Кричимъ. За да влѣзете въ центъра на това село, като идете отъ сѣверъ, трѣбва да манете прѣзъ единъ дълъгъ дървенъ мостъ на рѣка Кричимъ, която минава прѣзъ западната частъ на селото.

Каква благодать е тая рѣка както за самото село Кричимъ, тъй и за неговото поле, пѣкъ и за цѣлия пѣтъ, прѣзъ който минава до вливанието ѝ въ р. Марица! Нейната буйно течаща вода, която въ по-голѣмата си частъ почва своя пѣтъ въ българска територия, послѣ влиза въ робска земя и като бива за време свидѣтелка на черното братско тегло, пакъ се връща въ свободната българска земя, е главната причина както за онази приятна хладина въ с. Кричимъ прѣзъ най-топлитѣ лѣтни дни, която привлича тукъ много посѣтители отъ Пловдивъ и другадѣ, тъй и на онова рѣдко плодородие на оросяваната отъ нея равнина, което личи навсѣка крачка при пжтуването ви прѣзъ нея. Пѣкъ нека заблѣжимъ при това, че слѣдъ

рѣка Арда тази рѣка е най-дългия и най-пълноводенъ отъ дѣснитѣ притоци на р. Марица.

Каго влѣзете въ срѣдата на с. Кричимъ, вие за моментъ забравяте, че се намирате въ село; защото срѣдата на това село, както и на Кукленъ и други нѣкои подродопски села около Пловдивъ, съ своитѣ кафенета, истиннички и др. подобни ви наумява частъ отъ нѣкой градъ. Тукъ можете да си купите хубавъ фурнаджийски хлѣбъ, да намѣрите сносна гостба и изрядни кебабчета, за да наситите гладния си стомахъ, а пъкъ въ най-голѣмитѣ горѣщини — можете да отидете въ турското кафене, тамъ да поседнете на хубавия диванъ надъ единъ пълноводенъ и буенъ рѣкавъ отъ рѣка Кричимъ, да се насладите до насита отъ живописната гледка, що доставятъ разкошнитѣ нанадолници на Родопитѣ, и заедно съ послѣдователитѣ на Мохамеда, каквито прѣзъ всѣко врѣме на деня се намиратъ тукъ въ изобилие, да си пиете кафето и да изпитате онова състояние, което се именува съ кратката, но многозначуща дума „къефъ“.

Ние тоже бѣхме примамени отъ обстановката на „Турското кафене“ и се настанихме на хладния му къошкъ. Вжтрѣ въ кафенето имаше само османлии. Тѣ бѣха въ значително количество, пазеха обикновенното имъ мълчание и изглеждаха като да изпитватъ особена наслада, даже упоени отъ обстановката, посрѣдъ която се намираха, и отъ почивката, на която се бѣха прѣдали.

Каго ги гледахъ въ подобно състояние, азъ ги ублажавахъ и даже имъ завиждахъ; но ми стана нѣкакъ чудно, защо между тия блажени хора не се виждаше поне единъ българинъ. Сега баремъ не е турско, та да не смѣятъ да дойдатъ на кафенето я! Или сж заети съ работа, или нѣкое старо, останало отъ робско врѣме, чувство ги гласкаше на страна отъ това свързано съ неприятни спомени мѣсто. — Работенето не ще да е причина, защото и турцитѣ въ това село сж тоже работни хора, и пакъ намиратъ врѣме да покъефуватъ. Навѣрно, психологията на българина, неговитѣ нрави, възгледи, неговитѣ душевни нужди сж, които обуславятъ крайното различие въ живота му и тоя почти на всички поселенци въ нашата татковина, като турци, гърци, евреи, ерменци и пр. и пр. — Българинътъ не е роденъ за къефъ; той е роденъ да работи и вѣчно да работи и да тегли. По силата на своя характеръ той прѣди всичко гледа да си свърши работата и, ако тя е дълга, може никога да не почива. Остане ли му обаче врѣме за почивка, то вмѣсто да отиде въ турското кафене насрѣдъ мегдана, за да пие горчиво кафе, да се свие на кълбо, да мълчи цѣли часове и да брои нефезитѣ, той ще отиде въ нѣкоя затѣнтена кръчма, ще му дръпне нѣкоя и друга „бѣла-рада“ или „червенъ-летко“, ще се срѣщне съ комшии и приятели, ще си поприкаже за земята и берекета, за воловетѣ, овцитѣ, прасетата и др. отъ тоя видъ, може би, ще повика, ще покрѣска, или пъкъ ще се поскара съ нѣкого и тѣй ще прѣкара свободното си врѣме. И такъвъ е не само селянинътъ, но и гражданинътъ; не само простиятъ, но и образованиятъ, интеллигентниятъ, българинъ, но съ извѣстни модуляции, които сж въ зависимостъ отъ условията, поло-

жението, степенъта на образованието и пр. и пр. За да се увърите, поне отчасти, че това е така, азъ ви моля да отидете и прегледате всичкитѣ кафенета напр. въ главната улица на нашия пѣстроцвѣтенъ Пловдивъ. Ако се взрѣте внимателно въ посѣтителитѣ на първото мѣсто, т. е. до самитѣ прозорци, дѣто стоятъ разни съ внушителна външность персони, които се наслаждаватъ отъ ежеминутно мѣнящата се картина на улицата; които се надуватъ аристократически, макаръ и джобоветѣ имъ да не сж отъ сжщото съсловие; които сучатъ мустаки и хвърлятъ знаменателни погледи върху проходящитѣ мъченички на модата, или пѣкъ стоятъ дълбоко замислени, като че ли рѣшаватъ нѣкоя трудна проблема, — увѣрявамъ ви, ще видите, че процентътъ на българитѣ между тоя родъ публика е съвсѣмъ нищоженъ. — Българинътъ, макаръ и интелигентенъ, много-много не жапа. И той, интелигентниятъ, както и простиятъ и селянинътъ е тоже човѣкъ на дѣлото, на работата. Вие него ще видите седналъ по-навжтрѣ въ кафенето, даже въ нѣкое тъмно кюшенце, наведенъ надъ таблата да хвърля зароветѣ съ завидно усърдие, или пѣкъ да играе на карти или на друго, да разисква партизански или други въпроси — съ една дума заетъ съ много важна работа.

Но на прѣдмета. Азъ неволно се отклонихъ. Па аслж и почивката ни въ с. Кричимъ бѣше доста дълга, та и азъ, облегнатъ на хладния кьошкъ, имахъ доста врѣме да се абстрахирамъ отъ околната срѣда, да се вдълбоча въ себе си и да се прѣдамъ на горнитѣ, може би, и неинтересни за никого разсжждения. И кой знае, докога щѣхъ да блѣневамъ, ако не бѣхъ стрестнатъ отъ пискливия гласъ на тржбата, съ която водачътъ на екскурзията ни приканваше на пжть.

Дружината бѣше изпояла всичкитѣ кебабчета въ съсѣднитѣ гостиници и най-старателно огризала цѣли дюзини карпузи, та бѣше и много бодра. Тя трѣгна живо на пжть и, за да изрази своето приятно настроение, запѣ една весела походна пѣсенъ. Пжтьтъ ни бѣше прѣзъ махалата на турцитѣ, които съставляватъ мнозинство отъ населението въ това село. Макаръ и да се мъчехме да викаме много силно, но на пѣсенъта ни се отзоваха само нѣколко сънливи послѣдователи на Мохамеда, които далечъ не проявяваха оня интересъ по отношение къмъ насъ, какъвто нѣкои наши по-млади другари, може би, очакваха, та затова и най-много надуваха гласовитѣ си струни.

За да отидемъ въ Перушица — крайниятъ пунктъ на нашата екскурзия — трѣбваше да минемъ прѣзъ седото Устина. Пжтьтъ отъ Кричимъ до Устина — около три километра — минава покрай красивитѣ обрасли съ буйна гора и изпрѣрѣзани съ живописни долини склонове на Родопитѣ. Приятенъ пжть! Само да не минаваше посрѣдъ лозята, които бѣха пълни съ черно като катранъ и страшно съблазнително грозде. Послѣдното като напукъ се жбѣше отъ двѣтѣ ни страни въ най-голѣмо изобилие и въ чудно голѣми гроздаци. Колко пжти изпадахъ въ изкушение да прѣскоча трѣнливата прѣграда, за да се хвърля върху нѣкоя лоза и донасита да се нагълтамъ съ сочни и сладки зърна! Но като че ли по цѣлия пжть бѣше про-

стрѣно едно невидимо дълго запрѣщение, което гласѣше: „Стой, не барай, не вземай чуждото!“ И азъ се удържахъ.

На срѣдата на пята до Устина стигнахме до една прошарена съ голѣми дървета и покрита съ млада, крѣпка и приятна зелена трѣвица поляна. А да стигнешъ на такова мѣсто и да не седнешъ да си починешъ, особено като има и бунаръ съ студена водица, е просто грѣхота. Ние не сторихме тоя грѣхъ. Другаритѣ се нахвърляха на моравата, а въ това врѣме единъ отъ тѣхъ, любителъ фотографъ, се възползува отъ случая и сиѣ мѣстността заедно съ веселата дружина.

Прѣзъ турското село Устина минахме по обикновеному — съ пѣсни. Но и тука, освѣнъ киселитѣ физиономии на нѣколко рамазанлии турци, нищо друго по-интересно не срѣзнахме.

(Слѣдва).

Евлия Челеби.

Описание на гр. София прѣзъ срѣдата на XVII вѣкъ.

Всичкиѣ християнски историци сж съгласни върху историята на този градъ и истината прѣдаватъ както слѣдва^{*)}: вториятъ отецъ на човѣчеството, св. Ноя, слѣдъ като се спасилъ отъ потопа, разпратилъ своитѣ седемдесетъ хора на разни мѣста по земното кълбо. Единъ мждрецъ, именуемъ Климонъ, отишълъ въ хасанската земя и, понеже издигнатитѣ по указанията на св. Идрисъ пирамиди били съборени отъ потопа, той ги поправилъ и се установилъ да живѣе тамъ. Слѣдъ смъртъта си Климонъ билъ погрѣбанъ въ една пирамида. Неговъ наслѣдникъ билъ синъ му Мисраимъ, който станалъ великъ мждрецъ и основалъ градъ Фестасъ. Слѣдъ смъртъта на Мисраима останали отъ него седемдесетъ дѣца. Единъ именно отъ тѣзи Мисраимови синове, именуемиятъ се Сърфияилъ, тръгналъ за Европа, обиколилъ разни страни и, като се възхитилъ отъ климата на софийскитѣ земи, останалъ да живѣе тукъ, дѣто синоветѣ и потомцитѣ му много се размножили. Сърфияиловиятъ синъ Софа живѣлъ като баща си дълги години и въ софийскитѣ земи основалъ сто града и крѣпости. Другитѣ му синове вѣрвали въ тогавашнитѣ пророци и никакъ не били идолопоклонци. Латинската историография почва отъ този Софа. Сръбското племе било храбро и войниствено, обаче не е могло да напрѣдне и да наложи на свѣта културата си; при това

^{*)} Прѣдание, слушано отъ автора прѣзъ сжщия вѣкъ.

и царството му било кратковременно. Затова сръбската история е кратка, но затуй пъкъ много върна.

Слѣдъ смъртъта на поменатия кралъ между синоветѣ му възникнали междуособици, вслѣдствие на които отъ двѣтѣ Българии дошелъ Мануилъ, който завладѣлъ Софiя, царувалъ триста години и обогатилъ страната.

Въ вѣка на Исуса Христа, когато въ Цариградъ владѣлъ кралъ Елина, въ Пловдивъ се била прочула една мома на име света София, която събрала много войска и завладѣла София, дѣто царувала сто и петдесетъ години Тази мома намѣрила въ Витоша много съкровища, съ които украсила града, вслѣдствие на което той получилъ името гр. София. Баща ѝ, като се научилъ за това, повикалъ я въ Цариградъ и съ намѣренитѣ пари цѣли четиридесетъ години обогатявалъ черквата св. София, отъ което обстоятелство е получила и тя името си. Слѣдъ смъртъта си тази основателка била погребана въ единъ мраморенъ ковчегъ, поставенъ на върха на стълпа, който е до самия казаскерски хамамъ при „Ени-джамия“. Този ковчегъ догорѣ билъ пѣленъ съ змии и други влѣчуги. Съ една дума тѣзи мѣста сж падали въ ржцѣтѣ на разни царства, и въ това непрѣкъснато измѣнение на географичната карта София била ту цвѣтуща, ту въ развалини, докато най послѣ въ 706 (1307) година*) отъ египрита везирѣтъ на Гази Худавендигяръ, Балабанъ паша, обсадилъ града съ многобройна войска и точно слѣдъ седемдесетъ деня принудилъ гарнизона да излѣзе вънъ и капитулира. По тоя начинъ той завладѣлъ крѣпостъта, слѣдъ като разбилъ прѣдварително идещитѣ отзади на помощъ на София войски. Въ врѣме на битката латинитѣ излѣзли вънъ отъ крѣпостъта, паднали на молба прѣдъ Балабанъ паша и го помолили да имъ разрѣши да останатъ да живѣятъ въ София Когато находящитѣ се въ крѣпостъта други народности се научили, че молбата на латинитѣ била приета, сжшо и тѣ паднали на молба, излѣзли вънъ и прѣдали на главнокомандуещия ключоветѣ на вратата. На българитѣ той опрѣдѣлилъ мѣсто въ града, а пъкъ на гърцитѣ и „лазкитѣ“ (?) посочилъ такова въ гр. Шлѣвенъ, Никополски санджакъ. По тоя начинъ крѣпостъта била завладѣна по миренъ начинъ, обаче останалитѣ назадъ сърби се затворили въ двадесетъ и осемъ кули и се приготвили за бой. Тогава Балабанъ паша насърчилъ войницитѣ си съ слѣднитѣ думи: „тичайте, моитѣ влци!“ и тѣ нападнали отъ единдесетъ мѣста и прѣзъ струтениѣ мѣста на крѣпостъта навлѣзли вътрѣ Лазкитѣ, които били вече капитулирали и излѣзли вънъ, тоя пѣтъ докачени, че не имъ било дадено мѣсто въ София, трѣгнали по диритѣ на побѣдителитѣ и влѣзли въ крѣпостъта, за да помогнатъ на сърбитѣ. Обаче и тѣ били изклани, и крѣпостъта паднала. Слѣдъ това главнокомандуещиятъ пристѣпилъ къмъ събарянето на крѣпостъта. Въ разстояние на четиридесетъ деня той съборилъ до основа кулитѣ и стѣнитѣ. Споредъ латинскитѣ ис-

*) Тукъ датата е погрѣшна, понеже противорѣчи на всичкитѣ исторически източници; вѣроятно печатна погрѣшка.

торици тази крѣпостъ била голѣма като цариградската и околността имала четиридесетъ и седемъ хиляди крачки окръжностъ. Азъ лично обиколихъ и разгледахъ нейнитѣ сгради и основи. Всичкитѣ софийски жители знаятъ голѣмитѣ крѣпостни основи, които се виждатъ въ политѣ на Витоша въ мѣстността „Кору багларж“, кждѣ текето на Бали ефенди, къмъ „Пиневица“, на караманкойския пѣтъ, на лозенскитѣ височини, до р. Искъръ, и въ мѣстността „Кинанъ пашовски чифликъ“. Споредъ както е писано въ историята на Януана, софийската крѣпостъ имала двадесетъ и седемъ врати, хиляда и седемстотинъ кули и седемдесетъ хиляди жбци.

Сегашна София е като една махала на старата и се намира на жгѣла на крѣпостъта.

Слѣдъ падането на София Гази Худавенлигяръ останалъ тукъ три години и всички градове, които той завладѣлъ, записалъ ги подъ нейното вѣдомство, та по тоя начинъ София станала еялетъ и везирска столица на Румелия. По-послѣ, когато султанъ Сюлейманъ турилъ редъ въ отоманската империя и я разпрѣдѣлилъ административно, София станала санджакъшки центръ на румелийския еялетъ, а пъкъ везирътъ ѝ получилъ титлата великъ военнопачалникъ и по-че енъ царски съвѣтникъ, съ право да подава рапорти до султана и да пази държавнитѣ архиви. Той билъ до такава степенъ самостоятеленъ, че когато се случвало да умрѣ крѣпостниятъ командиръ на Еди-куле въ Цариградъ, този постъ никому не се повѣрявалъ, безъ да се получи прѣдварително рапортътъ на румелийския везиръ. Сега хасътъ на румелийския паша е единадесетъ пѣти по сто хиляди, или 1,100,000 акчета Тимарскиятъ дефтердаръ*), кехаята на регистритѣ и алай-беговетѣ**) на дѣсното и лѣвото войсково крило сж висши управници. Хасътъ на тимарския дефтердаръ е петдесетъ и двѣ хиляди акчета. Цѣлния еялетъ има четиридесетъ хиляди напълно въоръжени и отборъ войници. Въ румелийския еялетъ има осемъ юрушки бегове: ихтиманскиятъ, плѣвенскиятъ, налдюкенскиятъ, визенскиятъ, ямболскиятъ, овчеполскиятъ, кодженскиятъ и солунскиятъ. Споредъ законитѣ на Сюлейманъ ханъ, тѣзи военнопачалници отиватъ на походъ съ пашата, биятъ по три тѣпанъ, свирятъ по двѣ зурли, носятъ по единъ бунджукъ и по едно знаме и сж длѣжни да искаратъ на война по триста юрушки юнаци съ ризници. Заимлицитѣ на тѣзи военнопачалници сж: на ихтиманския бей 900, на визенския 300, на ямболския 535, на текирдагския 600, на овчеполския 400, на кодженския 400, на солунския 635 и на налдюкенския 335. Освѣнъ тѣхъ, адмиралътъ на Кавала сжщо има заимликъ на стойность 40,512 акчета. Заимликтъ на волуяшкия бей струва 5453 акчета. Последниятъ се намира подъ заповѣдитѣ на главния шалмейстеръ въ Цариградъ и съ три хиляди свои хора три мѣсеца наредъ пази царскитѣ жрѣбци въ Кентхането***). Заимликтъ на румелийския дефтер-

*) Финансовъ управитель.

**) Дивизионни пачалници.

***) Разкошна мѣстность и любимо мѣсто за разходка при Цариградъ.

даръ е 52,000 акчета. Всичко има 9,000 въоръжени войници, включая и ризоносцитѣ. Когато има войска по море, кавалскиятъ бей съ три свои галери отива на походъ подъ командата на главния адмиралъ. Само санджакътъ на гр. София, който е пашовски санджакъ, има триста и двадесетъ и двѣ знамена и въ време на война изкарва три хиляди храбри войници. Двамата военнопача, които се казватъ „бегове на дѣсното и лѣвото крило“, заповѣдватъ на всички румелийски заими, тамариоти и алай-бегове и употребяватъ войската въ окопитѣ и за други работи. Прѣвозътъ на артилерията става съ специални биволи и се изпълнява отъ войниците на осемтѣхъ юрушки бегове. Ако стане нужда да се направи плетъ за топоветъ, това се извършва пакъ отъ юруцитѣ. Въ време на война властѣта е въ тѣхнитѣ рѣчи: не само румелийскиятъ везиръ, но и султанътъ даже не се мѣси въ тѣхната работа, тъй като тѣ сж марсови чада, деноношно се намиратъ въ огънь и излагатъ живота си. Санджакитѣ на румелийския еялетъ сж: кюстендженскиятъ, александрийскиятъ, тесалийскиятъ, схридскиятъ, авлонскиятъ, янинскиятъ, крушевацкиятъ, призренскиятъ, вълчитрънскиятъ, черменскиятъ — съ една дума всичко шестнадесетъ санджака. Румелийскиятъ еялетъ има четиридесетъ хиляди души войска, плюсъ три хиляди на пашата и деветъ хиляди на юруцитѣ; цѣлата войска възлиза на 52,000 души. Споредъ както е изрично записано въ регистритѣ, изпратениятъ на ериванския походъ Джамбуладъ-заде Мустафа паша, който билъ мюгесарифъ на румелийската областъ, отишълъ въ Цариградъ съ 53,000 души войска и се установилъ на лагеръ въ „Окъ-мейданъ“.*) Послѣ цѣли четиридесетъ дни употребилъ той, за да прѣкара войската си съ седемдесетъ гемии, отъ Бешикташъ въ Искюдаръ. Въ румелийския еялетъ имало въ запасъ 700 жлѣбци, оседлани съ пантерски кожи. Сжщо и въ времето на Мурадъ Ханъ IV, когато Байрамъ паша билъ румелийски валия, направили провѣрка и се оказало, че дѣйствително има толкозъ войска, като се включатъ и ризоносцитѣ. А пакъ Сюлейманъ Ханъ въ своитѣ военни походи противъ Унгария никаква войска отъ Анадолъ не докарвалъ въ Румелия. Само въ битката при Мохачъ той ималъ войска и отъ Анадолъ, Марашъ и Карамания. Въ другитѣ случаи румелийската войска дѣйствувала въ Румелия и анадолската — въ Анадолъ. До такава степенъ румелийската войска е многобройна! Споредъ това може да се състави понятие и за босненския, будинския, аргирокастренския и темешварския еялети. Съгласно съ законитѣ на Сюлейманъ Ханъ, грцкиятъ, силистренскиятъ, никополскиятъ, акерманскиятъ, видинскиятъ и узубендерскиятъ санджаки влизали въ състава на румелийския еялетъ. По-послѣ обаче вслѣдствие върлуването на кѣзацитъ въ Черно море, Силистра и съседнитѣ страни се отцѣпиха отъ румелийския еялетъ и образуваха самостоятелно везирство подъ име „Узу-еялетъ“. Сжщо и Гърция стана отдѣленъ еялетъ, за да не би френцитѣ да завладѣятъ бломорскитѣ брѣгове. При все това румелийскиятъ еялетъ пакъ се остави много голѣмъ и сж нуждни петъ мѣсеца, за да се обиколи.

*) Площадъ въ Цариградъ.

Управници. — Отъ управниците на София на първо мѣсто иде шерлийскиятъ сѣдия, който е шерифски молла съ пая отъ петстотинъ акчета, съ знаме, съ аба, съ еничерски чохадаръ*) и мухзиръ-башия**), който носи титлата „придворенъ вратаръ“. Отъ подвѣдомственитѣ села и градове софийскиятъ кадия си докарва двадесетъ кесии годишенъ приходъ. Пашата получава по право сто хиляди гроша. Трети управникъ е шейхюлислямътъ, т. е. мюфтията; четвърти — шерифскиятъ нахъбъ; пети — пазарскиятъ нахъбъ; шести — спахийскиятъ кехая; седми — еничерскиятъ сердаръ, който е началникъ на еничеритѣ, артилериститѣ и ризоносцитѣ; осми — градскиятъ мюхтесибъ; девети — пашовскиятъ войвода; десети — градскиятъ кехая; единадесети — баждарътъ и дванадесети управникъ е чиновникътъ за харака. Надъ всички тѣзи управници стои пашата.

Сградитѣ на гр. София. — София е единъ голѣмъ градъ въ южната частъ на едноименното поле, разположенъ на равно мѣсто до политѣ на Витоша, подъ височината „Кору-багларж“. Западната и сѣверната страна е едно плодородно, пълно съ цвѣтя, разкошно поле. Селата сж едни до други. По-главнитѣ софийски махали сж: „Банската“, „Челебиева“, „Гюль-джамийска“, „Махмудъ паша“, „Паша-махалеси“, „Сияушъ-паша“, „Имаретъ-махала“ и други. Дворецътъ на пашата е красивъ, широкъ и гледа къмъ Витоша. Широкиятъ му площадъ е хиподромъ, въ който ставатъ военни упражненія съ джирити. Освѣтъ застѣдателния апартаментъ има други седемдесетъ горни и долни стаи за служачи, килеръ, кухня, и хамамъ. Опрѣдѣлената за пашата стая е величествена, и нейнитѣ прозорци гледатъ къмъ царския пѣтъ и „Челеби-джамия“. Дворецътъ на Шехзаде***) Челеби е голѣмъ. Другитѣ дворци сж: на Якубъ-ага, на Коджа Мехмедъ-ага, на Коджа Пелтекъ Якубъ чаушъ, на моллата, на Ганай ефенди, на Дурганлъ ага и други.

Джамии. — Въ старо врѣме „Гюль-джамията“ била голѣма черква. Тя е съ кубе и едно симетрично минаре. „Коджа Махмуд-пашовата“ джамия надлѣжъ и наширъ има двѣстѣ стѣпки; тя е съ осемнадесетъ кубета. Въ София нѣма по-голѣмъ старъ храмъ отъ нея. Има двѣ главни врати. Сжщо има една врата на дѣсната страна, до самото минаре, и една друга из южната страна; едната стая е затворена. Минарето ѝ е направено отъ тухли и е високо и симетрично. Харемътъ на тая джамия е доста широкъ. Отъ тритѣ страни на харема оградата се състои отъ низки стѣни. Джамията е съ четири врати. Тази свѣтла джамия цѣла е покрита съ олово. Имамътъ ѝ бѣше единъ великъ светецъ на прѣклонна възраст и се казваше Шабанъ ефенди. Когато единъ день взе да чете молитва отъ амвона, той заспа, и чалмата му падна долу. Слѣдъ това той внезапно се събуди и каза да му донесатъ чалмата. Когато единъ богомолецъ му я подаваше, проповѣдникътъ се търколи отъ амвона долу. На другъя день той не се яви на джамията и се помина. Богъ да го

*) Слуга.

**) Главенъ разсильенъ.

***) Шехзаде значи „принцъ“.

прости ! Понеже тоя день всички богомолци се смѣха, прѣдполагамъ, че имамтъ е умрѣлъ отъ срамъ, ала Господь знае по-добрѣ.

„Коджа Дервишъ Мехмедъ-пашовата“ джамия е на Сюлейманъ-Хановия везиръ Дервишъ Мехмедъ паша; тя се казва „Имаретъ-джамия“ и е единъ свѣтълъ храмъ. Както султанскитѣ джамии и тя е съ високо кубе. Отвжтрѣ, както и отвнъ тя е много величествена. Харемтъ ѝ е много широкъ, и чуднитѣ ѝ кубета сж покрити съ олово. Минарето ѝ е много високо и симетрично. Тази свѣтла джамия е архитектурно дѣло на Сюлейманъ-Хановия архитектъ Коджа Синанъ, който въ този везирски храмъ е показалъ голѣмото си изкуство.

Джамията „Молла ефенди“ се намира на оживеното мѣсто „Баня-баши“, вслѣдствие на което денонощно е пълна съ богомолци. Тя се състои отъ едно високо кубе върху четири стѣни, обаче е доста голѣма. Цѣла е покрита съ олово. Проповѣдникътъ ѝ е много ученъ човѣкъ. Минарето ѝ е много красиво и нѣма друго подобно въ София. Джамията „Ески Сияушъ паша“ е на Сюлеймановия везиръ. Въ старо врѣме тя била черква. Покрита е съ олово, има едно минаре и се намира на една възвишеностъ. Джамията, която се казва „Дефтердаръ-джамия“, се пълни съ богомолци. Прѣдъ двореца на пашата е „Челеби-джамия“, послѣ иде „Шефталили-джамия“, които се пълнятъ съ богомолци и сж покрити съ олово. Въ всичкитѣ се чете петъчна молитва. Освѣнъ тѣхъ имало стотини други джамии, медресета, ханища, хамами, месциди и текета, които по-късно останали въ околноститѣ на града и по нѣмане на богомолци постепенно всички се обърнали въ развалини.

Медресета. — Медресето на „Коджа Мехмедъ паша“ има и имаретъ. Кубетата му сж покрити съ олово. Учителтъ-богословъ, както и семинариститѣ въ него получаватъ порциони въ месо и свѣщи и оцрѣдѣлени заплати. Всѣки день тукъ се раздава ядене. Медресето на „Махмудъ паша“ има четиридесетъ аудитории и първоначално училище. Водохранилището на „Махмудъ паша“, което е снабдено съ желѣзни прозорци, се намира при Сарачханата. Прѣзъ м. юлий тукъ черпятъ изстудена съ ледъ вода. Сжщо и водохранилището на „Молла“ при „Баня-баши“ е прочуто. Всичко има 1086 дюкяна и единъ солиденъ безистенъ съ гивгирени кубета; всичкитѣ скжпоцѣнни стоки се намиратъ въ него. Сарашката чаршия, кавафскиятъ и златарскиятъ пазаръ сж много разкошни. Има много табаци и ахтари.

Ханища и кервансарай. — Тѣ сж : хантъ при „Баня-баши“; „Имаретскиятъ“ ханъ на Коджа Мехмедъ паша, който е кервансарай, направенъ съ богоугодни цѣли и събира сто жрѣбци; хантъ на „Сияушъ паша“, който е голѣмъ кервансарай и събира петъ хиляди жрѣбци; стариятъ „Ески-ханъ“, хантъ на „Махмудъ паша“; „Тахиръ пазарскиятъ“ ханъ, малкиятъ „Кючукъ-ханъ“, който е слѣпенъ съ двореца; голѣмиятъ „Бююкъ-ханъ“, който е срѣщу безистена; „Чохаджиларскиятъ“, „Еврейскиятъ“ и другъ единъ съ сжщото име. Всички сж покрити съ олово. Отъ имаретитѣ прочутъ е тоя на „Коджа Мехмедъ паша“, който денонощно е отворенъ за бѣдни и

богати. „Имаретският“ хамамъ сѣщо е на Коджа Мехмедъ паша. Той е съ чистъ въздухъ и чисти постелки.

Топлата вода въ гр. София. — Въ този градъ минералната вода се казва „баня“, а пъкъ сърбитъ я наричатъ „кюстендже“. Въ София има петъ минерални бани. „Женската“ баня съ Божа воля е полезна на женитѣ. Ако мъжъ се кже въ нея, изпадатъ му коситѣ и брадата, а пъкъ ако е жена, надебелява и затлъстява. Другата баня е „християнската“, въ която се кпятъ християнитѣ. Послѣ иде „гръцко-латинската“ баня, въ която влизатъ българитѣ, гърцитѣ и латинитѣ. Четвърта баня е „еврейската“, въ която другитѣ народности не се кпятъ, понеже ги е гнѣсъ.

Всѣка отъ тѣзи четири бани има по едно свойство, но не всички сѣ хубави и гивгирени. Водата отъ басейнитѣ имъ се разлива и тече прѣзъ Табакханата, дѣто табацитѣ деноношно щавятъ кожѣ. Петата баня се намира тѣкмо въ цетѣра на града и има едно голѣмо кубе съ джамлѣкъ. Хиляда души може да побере. Въ срѣдната има басейнъ и шадраванъ, а по-навжтрѣ — едно голѣмо кубе, дѣто мъчно може да се разпознаятъ хората. Около кубето има шестъ свода, подъ всѣки отъ които има по единъ голѣмъ кранъ. Прѣзъ тѣзи кранове водата тече въ дебела струя, като изъ ржавъ. Има два халвета, отъ които единиятъ се казва „Бѣлиятъ халветъ“. Въ единия му кранъ е изобразена една жаба въ знакъ на това, че човѣкитѣ, като не е жаба, не трѣба да стои много въ водата, както прави тя. Този халветъ е много свѣтълъ и е получилъ името си отъ това, че е посланъ съ чистъ бѣлъ мраморъ. Другиятъ се казва „Черниятъ халветъ“ и е много тъменъ. Единиятъ кранъ се казва „Дигеръ-курна“ и се намира на лѣвата страна на голѣмия басейнъ. На стѣната срѣщу този кранъ има една дупка. Ако нѣкой пѣхне прѣста си въ нея и духне, водата прѣстава да тече отъ дупката, ако слѣдъ това махне прѣста си и пакъ духне, водата почва отново да тече. Чудно явление! Въ срѣдната на това кубе има единъ десетъ на десетъ широкъ и колкото човѣшки ръстъ дълбокъ басейнъ, който е пъленъ догорѣ съ чиста и гореша вода. Окслюврѣстъ има стѣлби съ по шестъ стѣпала. Животворната вода въ басейна тече изъ лѣвски уста и е много горчива. Въ тази баня бѣдни и богати сѣ равни. Който има хавлия, не плаща нищо на баняджията, а само дава единъ пенъ на тоя, който му е пазилъ дрехитѣ, тѣй като винаги има голѣма навалица отъ всѣкакви хора. Който нѣма хавлия, такава зима отъ баняджията, намазва се съ сапунъ и плаща двѣ акчета. По нѣкой пѣтъ прѣзъ дългитѣ зимни нощи градскитѣ аяни се събиратъ 70—80 млади и стари приятели и прѣзъ цѣлата нощ гуляятъ въ банята, като горятъ стотини камфорени свѣщи.

Мѣста за разходка. — Въ околноститѣ на София има до двадесетъ и едно мѣсто за разходка. Мѣстността „Кору-б-гларж“ (*), която се намира между Витоша и София, е една отъ най-прочутитѣ мѣстности въ турскитѣ, арабскитѣ и персийскитѣ земи, които мѣст-

*, Бранищни лозя.

ности сж : „Мерамъ“ въ гр. Коня, „Аспузу“ въ гр. Малатия, „Астанаъ“ въ Адалия, барутната фабрика въ гр. Сремъ, при Пеша, на крайната отоманска граница въ Европа и „Мевлихането“) въ Сараево, Босна.

Софийската мѣстность „Кору-багларж“ е едно бранище за разходка, въ което има разни видове дървета, между които нѣма ни едно сухо; всичкитѣ дървета тукъ сж зелени и красиви. Ако пролѣтно врѣме човѣкъ влѣзе въ тѣзи лозя, мозъкътъ му се упоява отъ чудеснитѣ миризми на разновиднитѣ имъ цвѣтя. Най-много прѣобладава цвѣтътъ на вишнитѣ, които покриватъ земята съ своитѣ цвѣтни листенца.

Мѣстността „Лала паша“ се намира сжщо въ „Кору-багларж“ и е хубаво мѣсто за разходка. Мѣстността „Ахмедъ Биджанъ“**) въ старо врѣме било богато теке; сега само лозята му сж останали. Тукъ живѣлъ Язѣджи-заде Ахмедъ Биджанъ отъ Гелиболъ. Единъ скитникъ дервишъ, убитъ отъ умора, тукъ добива новъ животъ. И това мѣсто се намира въ „Кору-багларж“. Сжщо тукъ е и мѣстността „Ахмедъ Ходжа“, която има разкошна природа, дѣто обладаниятъ отъ тѣга и скръбъ намира разтуха. Въ „Кору-багларж“ има стотини други разкошни мѣста за разходка, които мжно може да се опишатъ.

Мѣстността „Лорене“ (? вѣроятно Лозенъ, бѣл. моя) се намира въ политѣ на Витоша, гледа къмъ софийското поле и е разкошно мѣсто, отдѣто всичко се вижда. На половинъ часъ разстояние отъ горната мѣстность е „Кинанъ пашовиятъ чифликъ“, който е дворецъ, подобенъ на теке, всрѣдъ дървета и драки. Близко до него на политѣ на Витоша край р. Искъръ и на едно обрасло съ зеленина мѣсто се намира минералната баня „Юрюнджекъ-лѣджа“, която е лѣковита, обаче зданието ѝ не е толкозъ хубаво. Въ старо врѣме отоманскиятъ императоръ Гази Худавендигяръ издигналъ на тази баня едно малко, но красиво кубе. Тази минерална вода е лѣковита противъ седемдесетъ болести, и всички болни отъ разни краища, които страдатъ отъ ставни и други болести, идатъ и правятъ бани тукъ, като се мажатъ и съ калъта ѝ. Съ Божата воля тѣ се излѣкуватъ и добиватъ здраво тѣлосложение. Особно градскитѣ аяни идатъ тукъ прѣзъ м. юлий и съ цѣлото си домоцадие се кпятъ цѣла недѣля; тѣ добиватъ прѣсни сили. Тя е прочута Божка минерална вода. На западъ отъ София, на половина часъ разстояние, се намира възвишената „Банска мѣстность“, отъ която се вижда цѣлиятъ хоризонтъ. Тамъ е чифликътъ на „Ешейхъ Исхакъ-ефенди бинъ Ешейхъ Кутбъ Афакъ Бали заде“, дѣто е и банята. На банята има едно високо кубе, но нѣма джамлъкъ. Понеже водата ѝ е извънредно много гореща, мжно се търпи въ нея. Въ тая вода овчата глава и пачата къкрятъ, а пкъ яйцето най-добрѣ се сварява. Тя е много гореща, но затуй пкъ лѣкува плеврита и гржднитѣ болести. Доказано било, че има много лѣчебни свойства.

*) Дервишко теке отъ сектата на Мевлеинитѣ.

**) Значи Ахмедъ Бездушниятъ.

Наблизо е мѣстносттата „Бали ефендева баня“, която се намира при с. Бали-ефенди*). Банята е хладка, съ едно ниско кубенце, край една рѣка. Минералната ѝ вода мирише на сѣра. Българитѣ, „войницитѣ“ и сърбитѣ**), които живѣятъ въ околнитѣ села, се кж. пиятъ въ тази вода и се изцѣрватъ отъ сифилиса и лепрата. Отъ много опити се знае, че тя е лѣковита вода. Наблизо се намира мѣстносттата „Бали ефендево бранище“. То е една гжста гора, прѣзъ която стрѣла не прониква, куршумъ не работи. Тази гора е красива съ своитѣ високи до небеса чинари, джбове, тополи. Подобни се срѣщатъ само въ Босна, въ равненскитѣ гори и чемренскитѣ планини. Навсѣкждѣ изъ това бранище текатъ извори, а пѣкъ подъ дебелата сѣнка на всѣко високо дърво множество влюбени и постѣтителѣ се веселятъ, или пѣкъ се молятъ. Мѣстносттата „Бали ефендева скала“ е една черква вжтрѣ въ гората. Тукъ тя е толкозъ гжста, и дърветата образуватъ такава дебела сѣнка, че никога слънчевитѣ лжчи не проникватъ. Тукъ има една валчеста скала, върху която се молѣлъ св. Бали ефенди. На камъка има слѣди отъ допирането на неговата глава, когато правѣлъ поклони. Собствено отъ това допиране се е образувала въ скалата една локвичка, която се пълни съ джждовна вода, за да пиятъ зѣрвоветѣ и пгичитѣ. Чудна е тази мѣстность!

Наблизо се намира мѣстносттата „Султанъ Сюлеймановата пейка“. Когато Сюлейманъ ханъ тръгналъ лично да прѣвземе Сектеваръ въ нѣмскитѣ земи, Бали ефенди билъ още живъ, та султанътъ дошелъ тукъ съ многобройна войска и се установилъ на лагеръ въ Балиевото бранище, за да се срѣшне съ светеца. Като се научилъ за това, Бали ефенди казалъ: „Сюлейманъ ханъ е много сграненъ. Четиридесетъ и осемъ години вече воюва и внушава страхъ на стотини хиляди създания и роби; да не би сега въ послѣдната година отъ живота си да е дошелъ тукъ, за да опустоши бранището, което се намира подъ наше покровителство!“ Като казалъ това, взелъ молитвената си постелка и избѣгалъ въ гората. По тоя начинъ Сюлейманъ ханъ не успѣлъ да се срѣшне съ светеца, обаче изпратилъ при него шайхюлислама Абусуудъ ефенди, който отишълъ при Бали ефенди прѣдръшенъ и съ голѣми дарове, за да иска извинение отъ него...***).

Когато да падне вече Сектеваръ, Сюлейманъ ханъ умрѣлъ, и прочутиятъ тогава великъ везиръ Соколлу Коджа Мехмедъ паша закопалъ сърдцето му въ земята, а пѣкъ тѣлого му насолить и го скрилъ. Войската нищо не знаела за смъртъта на Сюлеймана и по заповѣдъ на мждрия великъ везиръ нападнала крѣпостъта отъ вси страни и съ пристѣпъ я прѣвзела отъ маджаритѣ. Въ туй врѣме и Пертевъ паша завладѣлъ крѣпостъта на Кюле въ ерделскитѣ земи. Затова именно сега хората говорятъ, че безжизнениятъ трупъ на Сюлеймана завладѣлъ сектеварската и кюленската крѣпость... ****).

*) Княжево.

**) На много мѣста Евлия Челеби смѣсва двѣтъ народности.

***). Тукъ Бали ефенди прѣдсказва, че Сюлейманъ ханъ ще умрѣ при прѣвземането на Сектеваръ, което и се сбджнало.

****). Слѣдъ смъртъта на Сюлейманъ ханъ, наскоро умрѣлъ и светецътъ Бали ефенди, съгласно съ прѣдсказанието му.

Бали ефенди е погребанъ въ собственото си бранище. Слѣдъ смъртта на Сюлеймана, Селимъ II. съ бръзъ ходъ отишълъ въ Септеваръ, отъ тамъ въ Бѣлградъ, дѣто се обявилъ за султанъ, и отъ тамъ за София. Тукъ той издигналъ надъ гроба на Бали ефенди едно високо кубе и направилъ едно дервишко теке, слѣдъ което се завърналъ въ столицата. На 1035 (1626) година Етмекчи-заде Ахмедъ паша построилъ въ с. Княжево единъ голѣмъ ханъ, покритъ съ олово, съ 50 стаи, и четиридесетъ до петдесетъ дюкани, съ които украсилъ селото.

Планината Витоша. — Единъ день около седемдесетъ души приятели и връстници тръгнахме отъ София и се изкачихме на Витоша, дѣто се установихме подъ шатри на гуляй. На високиятъ ѝ връхъ лѣтно врѣме около седемъ мѣсеца пасатъ стотини хиляди овци отъ Солунъ, Стръъ, Кавала — съ една дума отъ всичкитъ румелийски градове. Отъ тѣзи стала намъ донесоха повече отъ сто агнета, които опекохме и ядохме. Всѣки день въ витошкитъ езера ловѣхме пъстри риби, които готвѣхме съ прѣсно масло. Тукъ има риби отъ 6—7 оки, които перото не е въ състояние да ги опише. Между витошкитъ храсѣ вирѣе единъ видъ вишна, а пъкъ тукашнитъ ягоди сж чудесни. По доловетъ растатъ чудни кестени, круши, джагали, мушмули и лѣшници. Ние туряхме кжсове ледъ въ вишненния хошафъ и постоянно пиехме отъ него. Споредъ както разправятъ хората, въ тази висока планина имало около три хиляди кошари. Овчаритъ сж сърби, българи и „войници“, които сж много едри хора. Въ колибитъ имъ ние ядѣхме каймакъ, кисело и прѣсно млѣко, тлѣсто сирене, погача и други млѣчни произведения, вслѣдствие на което бѣхме много напълнѣли. Тѣкмо четиридесетъ дена ние останахме тукъ между юруци и читаци и обикаляхме отъ мѣсто на мѣсто и отъ колиба на колиба. Най послѣ тръгнахме да слизаме, прѣдводителствувани отъ единъ юрукъ, койго ни показваше пътя. Единъ старъ юрукъ ни каза: „Тукъ на една скала има една чешма, която се казва *чешма на щастieto*. Идете тамъ да си го опитате!“ Веднага отидохме въ показания долъ.

На другия день, четиридесетъ и първия, се върнахме въ София.

Прѣвелъ отъ турски: Д. Г. Гаджановъ.

Деветиятъ редовенъ сборъ на БТД въ гр. Брацигово.

Сборътъ на туриститъ въ гр. В.-Търново прѣзъ 1908 г. (осми по редъ) бѣ избралъ за мѣсто на деветата срѣща на българскитъ туристи малкиятъ по брой на населението си, но именитъ въ миналото си градецъ Брацигово. Въ този изборъ на мѣстото за срѣща сж влияли отъ една страна мотиви, които се криятъ въ историчнитъ спомени, съ които е свързано името на гр. Брацигово, отъ друга

страна мотиви, които се крият въ копнежитѣ за прѣлеститѣ на Родопитѣ.

Съгласно наредената отъ централното настоятелство програма за сбора, участниците трѣбваше да се намѣратъ на 28. юний (недѣля) въ града, за да започнатъ засѣданията на сбора. Общата срѣща на сборянитѣ отъ Сѣверна и Южна България бѣ наредено да стане на гара Татаръ-Пазарджикъ — тамъ да прѣношуватъ туриститѣ отъ Пловдивъ, Станимака, Кавакли и други мѣста въ Тракия, за да дочакагъ другаритѣ си отъ Сѣверна България.

На 28. юний сутринта въ 5 ч. и 20 м. съ софийския влакъ пристигнаха тукъ туриститѣ отъ клоноветѣ: „Алеко Константиновъ“, „Трапезица“, „Веслецъ“ и „Ибъръ“. Не се явиха никакви делегати отъ клоноветѣ: „Чумерна“, „Бабекъ“, „Рилски езера“, „Ташъ-Хисаръ“, „Комъ“ и др. А калоянцитѣ отъ Пловдивъ и единъ рилецъ отъ Самоковъ бѣха на поста си — пристигнали още вечерта на Т. Пазарджишката гара и чакаха съ нетърпение сѣвернитѣ сборяни.

Слѣдъ кратковрѣменна почивка и закуска всички дружно подъ главатарството на прѣдседателя на централното настоятелств., г-нъ Б. Ангеловъ, потеглиха къмъ гр. Брацигово. Наредено бѣ дружината да се отбие на мѣстото, дѣто е падналъ убитъ единъ отъ първитѣ ратници на туризма въ България — Алеко Константиновъ. Всички туристи, дълбоко проникнати отъ чувството на почитъ къмъ първия херолдъ на туризма въ нашето отечество, онзи, който чрѣзъ възторжитѣ си и животѣ си впечатления бѣ пробудилъ въ толкова души копнежъ за отечествената природа, считаха, че биха нарушили единъ дългъ, ако заминѣха това лобно мѣсто, безъ да дадатъ изразъ на чувствата на почитъ и признателностъ. Дружината вървѣше живо, бодро къмъ лобното мѣсто, отбѣлзано съ единъ стълбъ, поставенъ отъ приятелитѣ на веселия хумористъ и туристъ. Слѣнцето силно, жешко, вече юлско слѣнце, бѣ се издигнало доста високо върху синьото, чисто небе, което се ширѣше високо надъ шарения, златожълтъ губеръ на Тракийската равнина. Полето блѣстѣше съ златния блѣсъкъ на пожълтѣлитѣ ниви — нѣкои пожнати и натрупани съ крѣстци, а други още непожнати. Върху тази картина съ жълтъ фонъ отчетливо се хвърляха шаренитѣ петна на жѣтваритѣ и събирачитѣ на пожнатитѣ снопове. Туриститѣ вървѣхъ съ гърди пълни съ свѣжия въздухъ на свѣтналото жълто поле и съ очи, въ които се отразяваше тази спокойна, свѣтла, жълта картина на широкото поле. Часътъ бѣ вече 7¹/₂, когато тѣ се намѣриха на мѣстото, на което ги призоваваха тѣхнитѣ чувства и девизи на туристската задруга. Тѣ обиколиха паметния стълбъ и съ снети шапки благоговѣйно изслушаха кжсата рѣчь на прѣдседателя на задругата, който имъ припомни, съ какви дѣла на перото и на туристското подвижничество Алеко Константиновъ бѣ заслужилъ тази честъ и този поклонъ. Конкретенъ изразъ на тѣзи благоговѣйни чувства бѣ хубавиятъ вѣнецъ, донесенъ отъ София, и единъ разкошенъ букетъ отъ рози, който една хубава поклонница съ лека и грациозна ржка прѣдаде за поклонъ прѣдъ веселия и засмѣнъ ликъ на „шастливеца“.

Изпълнила този дълг, дружината се отби от шосето и се опъти направо към Брацигово. Пътят водеше през с. Аликоново. От паметника нататък той напуска равното тракийско поле и удря по слабо наведени бърчини, ранни прелудии на хълмовете, ридовете и върховете на Родопите. Дружината бавно лази по тях едва полегнали бърчини, оглежда се назад към полето, влива погледи в жълтите прошарени тук-там с зеленина картини на ляво и на дясно и се устръмва се движи на юг, където се мърка синьо-зелената пръграда на Родопите. Часът е към 8½, дружината пристигна въ с Аликоново. Кметът и неговите помощници бяха излезли да посрещнат гостите и да ги поканят на почивка въ селото. Тъ срещаха гостите с половица, с щастлива усмивка и непритворна радост за честта, която им се бѣ паднала да приемат макаръ и пътъомъ гости отъ различни краища на нашето отечество. Но истински българи, тѣ не можеха да не покажатъ, че ако тѣмъ се е паднала тази честь да срѣшатъ такива гости, тя въ голѣмъ дълъ е данъ, която тѣзи гости дължатъ на героите отъ великото и кърваво време на възстанията презъ 1876 година.

Следъ една почивка близо единъ часъ дружината трѣгна към Брацигово. Слънцето, блѣскаво, съ пълна юлска сила разливаше по набърчените простори, които се откриваха отъ всяка височина, тази нажежена, трепетлива свѣтлина, подъ която зрѣха сѣнокоси и посѣви. Пътниците бавно и тежко вървѣха, като поемаха изтежко тази прѣсилена атмосфера, въ която имаше толкова осѣпителенъ блѣсъкъ, толкова топлота, толкова аромати отъ билки и посѣви, които зрѣха.

На 2 километра отъ сборния градъ дружината спрѣ на отдохъ при единъ потокъ който блѣстѣше съ половината прѣлести на своя източникъ — лоното на Родопите: той не бѣ кристално-бистъръ, нито ледно студентъ, защото бѣ далечъ отъ изворите си, но все пакъ бѣ бистъръ и прохладентъ, защото не бѣ достигналъ още полето. Тукъ той бѣше при послѣдните звуци на пѣсенята на своите извори, които оставаха далечъ въ гънките и висотите на Родопите. Развѣрзаха се чанти, разхвърляха се дрехи, изуха се обуща, потопиха се нагорещени и умсрени нозѣ въ хладните вълни на потока. . . . Скоро дружината отпочина и потегли на път. Веднажъ покатерила ридътъ, въ полите на който течеше потокътъ, тя бѣше вече близо до Брацигово и се приготви да влѣзе въ него съ онази осанна, която гордостта налага и девизътъ на туризма подразбира. Слушаха се весели викове и гърмежи на посрѣщачи. Дружината се сбра и се построи въ редове. Начело излѣзоха пѣвците. Подъ ритма на туристския маршъ дружината приближаваше къмъ малкия, затуленъ въ единъ валогъ градецъ, отъ който се показваше само камбанарията на една църква. На единъ километъръ далечъ отъ града на шосето се мерна шарената група на първите посрѣщачи. Скоро дружината се приближи и се намѣри лице срѣщу лице прѣдъ засмѣните, задоволни и пълни съ любопитство погледи на посрѣщачите. Тукъ дружината бѣ привѣтствувана съ „добре дошли“ отъ страна на мѣстния

клонъ „Родопи“ отъ чието име говори главатарътъ му г-нъ Иеремия Иеремиевъ. Нему въ отговоръ прѣдседателятъ на БТД и главатаръ на дружината каза една кратка рѣчь, въ която изрази чувствата, които вълнуваха туриститѣ въ момента, когато се готвѣха да стѣпятъ въ този прѣлестенъ, живописенъ кжтъ, който пазеше толкова свети хубости на природата — толкова трагични и героични спомети отъ миналото.

Слѣдъ размѣната на привѣтитѣ отъ една и друга страна туриститѣ заедно съ посрѣщачитѣ се опжтиха къмъ града, който вече започна да се открива въ нѣкои свои части. Скоро цѣлата дружина навлѣзе въ града и когато бѣ вече близо до центъра, пжтътъ ѝ бѣ заграденъ отъ любезнитѣ и гостопреемни брациговци. На чело на голѣмата маса народъ, свободенъ по случай на празника Петровденъ отъ всѣкакви залиси и работи, бѣ излѣзълъ кметътъ на града. Гражданството считаше това посѣщение отъ страна на туристското дружество като знакъ на особно внимание, като проявление на особенъ интересъ къмъ историчнитѣ заслуги на забравения и затуленъ въ пазухитѣ на Родопитѣ градецъ и поласкани отъ това внимание и интересъ, считаше за свой дългъ чрѣзъ своя прѣдставителъ да даде изразъ на своитѣ чувства на благодарностъ. Нему въ отговоръ каза накжсо нѣколко думи главатарътъ на дружината. Той възхвали гражданскитѣ добродѣтели на Брациговци, изявени въ такъвъ единъ блѣскавъ примѣръ, какъвто е подвигътъ на Н. Петлешкова, и изтъкна, че това посѣщение на българскитѣ туристи, които сж избрали Брацигово за мѣсто на своя сборъ, изхожда толкова отъ мотиви на онѣзи чисти наслади, които доставятъ хубавитѣ картини на Родопитѣ, колкото и отъ мотиви на адмирация къмъ възвишеното и трагичното въ миналото на Брацигово.

Слѣдъ тази сърдечна срѣща на дружината бѣ даденъ свободенъ пжтъ и тя стройно се опжти къмъ класното училище, което бѣ опрѣдѣлено за мѣсто на сбора. Отъ тукъ туриститѣ бидоха разпрѣдѣлени отъ особна квартирна комисия по домоветѣ на гостоприемни Брациговци, отъ които тѣ изнесоха само спомена за внимание, сърдечностъ и услужливостъ.

Слѣдъ обѣдъ на 29. юний започна

Засѣданието на IX редовенъ сборъ на БТД.

Засѣданито на сбора се отвори въ 1 часа слѣдъ обѣдъ въ широката, привѣтлива и за случая съ лека ржка украсена зала на класното училище отъ прѣдседателя на БТД г-нъ Б. Ангеловъ, който каза за случая една кжса привѣтствена рѣчь. Присжтствуваха 71 делегати на 372 члена на задругата, а именно: отъ *Долна-Баня* (30 чл.) — К. Симоновъ, П. Пошевъ, И. Дебеляновъ, Я. Нисимовъ, Ал. Фурнаджиевъ, А. Цвѣтковъ; отъ *Брацигово* (23 члена) — Н. Аретовъ, Г. Кюсеилиевъ, Кръстьо Ликомановъ, Иер. Иеремиевъ, Груьо Павловъ, Алекс. Петковски, Ив. Велчевъ, Юр. Ликомановъ, Т. Мендизовъ, Георги Гюлеметовъ, Д. Гачовъ, Борисъ Софтовъ, Борисъ Ничовъ, Данаилъ Стоянкинъ, Кр. Гюлеметовъ, Пѣю х. Пѣевъ, поручикъ Га-

чевъ, Георги Къневъ, Пет. Трифоновъ, Юрданъ Данчовъ, Любенъ Къневъ, Атанасъ Търпомановъ, Ив. Д. Янковъ; отъ *Враца* (55 чл.) — Н. Алексиевъ, К. Чорбановъ, Ст. Радучевъ, Илия Христовъ; отъ *Пловдивъ* (24 чл.) — П. Д. Жилковъ, Ст. Дончевъ, Н. Икономовъ. Г. Тачевъ, Хр. Джанановъ, Н. Николовъ; отъ *Самоковъ* (46 чл.) — Цв. Хаджиевъ; отъ *София* (114 чл.) — Б. Ангеловъ, С. Д. Скрински, А. Джанановъ, Ст. Ивановъ, Г. А. Кирчевъ, Генка Г. Кирчева, Д. Ив. Бояджиевъ, Д. Ганевъ, М. Маноловъ, П. Пантевъ, Хр. Николовъ, Г. Ив. Макахеновъ, Н. И. Поповъ, Ф. Антонова, Ст. Цачевъ, К. Бранковъ, П. Ц. Пенчевъ, Ив. Сандовъ, Т. Икономовъ, Ст. Теодоровъ, Б. Сълплиевъ, Хр. Рачевъ; отъ *В-Търново* (126 чл.) — Ст. Георгиева, Л. Филиповъ, В. Георгиева, капитанъ Ив. Георгиевъ, Г. Козаровъ, В. Николовъ, Ив. Иорданова, Д. Григоровъ, Ев. Генова.

Първо се прочетоха слѣднитъ поздравителни до сбора телеграми:

Враца. Прѣдседателю туристския сборъ. Поздравяваме сърдечно сборянитъ. Съжаляваме далечъ отъ срѣдата имъ. Майоръ Алексиевъ, Павликиановъ, Тодоровъ, капитанъ Кръстевъ, подпоручицитъ Цѣновъ, Симовъ, Мановъ, Кюркчиевъ, Леонкевъ, Тодоровъ.

Търново. Привѣтъ, привѣтъ на сборянитъ отъ Царювецъ и Трапезица. Здравѣйте! Георги Петковъ.

Долна-Баня. Пращаме Вамъ и на всички събрани привѣтъ изподъ величественитъ — Рила, Мусала, Белмекенъ — и пожелаваме плодотворна дѣйность. Здравѣйте! Ибърци: Пане Бичовъ, Хр. Димитровъ, Никола Поповъ.

Търново. Сърдечно Ви поздравяваме. Желаемъ Ви ползотворна дѣйность срѣдъ разкошнитъ Родопи. Здравѣйте! Гиргановъ, Георгиевъ, Фунаджиевъ, Николовъ, Гайганджиевъ, Бояджийски, Узуновъ, Хараламбиевъ, Христовъ, Шишмановъ, Рашевъ.

Враца. Прѣдседателю клона въ Брацигово. Като Ви честитимъ сбора и гоститъ, скърбимъ, че изпращаме отъ далечъ нашитъ искрени поздрави. Майоръ Алексиевъ, Павликиановъ, Тодоровъ.

Дупница. Поздравъ на туриститъ отъ Рилжитъ езера. Прѣдседателъ Додовъ.

Враца. Сърдеченъ привѣтъ на събранитъ туристи отъ гордитъ и славни висини на Веслецъ. Пожелаваме ползотворна дѣятелность. Настоятелството.

София. Поздравявамъ всички туристи по случай деветия туристски сборъ. Пожелавамъ Ви плодотворна работа. Здравѣйте! Туристъ Лъсковъ.

Провадия. Приемете туристското „здравѣй“ отъ Ташхисарци. Секретаръ: Хамарлиевъ.

Бургазъ. Като съжалявамъ, че не мога да бѣда между любителитъ на природата, пожелавамъ на сбора лека дѣйность и приятно прѣкарване въ историческото Брацигово. Драго ще ми е, ако туристскитъ групи се възродятъ въ една силна организация за изучаване хубоститъ на отечеството ни. Д. Стеревъ.

Първиятъ въпросъ, който прѣдстоеше да бѣде разгледанъ, бѣ този за положението на дружеството спортдъ общия отчетъ, който

централното настоятелство трѣбваше да прѣдстави на сбора. Тази точка отъ програмата обаче не можеше да бѣде изпълнена, защото централното настоятелство поради неизправността на клоноветѣ, които почти до навечерието на самия сборъ не бѣха прѣдставили клоновитѣ отчети, бѣ се намѣрило въ невъзможностъ да изпълни своята длѣжностъ. Подъ рѣзка бѣха само два-три отчета и нѣкои отъ сборянитѣ подигнаха въпросъ да се четатъ тѣзи отчети. Взе се рѣшение обаче да се изостави това, като на централното настоятелство се възложи да състави по-късно общия отчетъ и го напечати въ органа на дружеството.

Дойде слѣдъ това въпросътъ за привилегиитѣ на туристското дружество по държавнитѣ желѣзници. Г-свориха г. г. Ст. Ивановъ и архит. Г. Козаровъ, които настояха, што да се вземе този въпросъ подъ особна грижа и да се работи прѣдъ дирекцията на желѣзницитѣ, за да се реализира едно такова законно искане, което обѣщава толкова успѣхъ на туризма, колкото и усиление на движението по нашитѣ желѣзници и облаги отъ него за касата на желѣзницитѣ. Разисква се така сѣщо въпросътъ, какъ ще се използва тази привилегия въ случай, че тя бѣде отстъп на отъ страна на държавата. Рѣши се, што централното настоятелство въ споразумѣние съ дирекцията на желѣзницитѣ да остави да бѣде използвано това право само отъ ония клонове, които сѣ се показали изправни въ отношенията си съ централното настоятелство и чрѣзъ своята дѣятелностъ сѣ доказали на дѣло, че живѣятъ и дѣйствуватъ, за да реализиратъ цѣлитѣ на БТД. За тази цѣль се прие да се изработятъ отъ централното настоятелство особни удостовѣрения, които да се прашатъ на редовнитѣ и изправни клонове, които само подъ условие на тѣхъ ще бждатъ допускани отъ контролата на желѣзницитѣ да се ползуватъ отъ това право.

Слѣдъ това се прочете упражнението на бюджета за 1908 година, както то бѣше прѣвѣрено отъ контролната комисиия, и се прие безъ забѣлѣжки, както слѣдва :

Упражнение бюджета на Българското Туристско Дружество за 1908 година.

Приходъ :

№ по редъ	Наименование на прихода	Прѣдвидени		Постж-пили	
		лева	ст.	лева	ст.
1	Приносъ 25% отъ 300 члена . . .	450	—	147	50
2	Записнина отъ 100 нови члена . . .	200	—	230	—
3	Недобори отъ 1907 г.	50	—	169	—
4	Абон. отъ външни лица за сп. „Б. тур.“	20	—	2	50
5	Излишъкъ отъ 1907 г.	166	57	122	25
6	Отъ абон. на 300 члена за сп. „Б. тур.“	300	—	11	—
	Всичко . . .	1186	57	702	25

Разходъ :

№ по редъ	Наименование на разхода	Прѣдвидени		Похарчени	
		лева	ст.	лева	ст.
1	За 100 значки съ митнишки разноски	100	—	158	—
2	Печатъ на сп. „Б. туристъ“ — 10 броя	450	—	420	—
3	Наемъ за канц. на центр. настоятелство	120	—	—	—
4	За дружествената библиотека	40	—	11	80
5	Канцеларски и непрѣдвидени	120	—	112	45
6	Възнагр. на ред. на сп. „Бълг. туристъ“	300	—	—	—
7	За делегати на IX сборъ	56	57	—	—
	Всичко .	1186	57	702	25

Слѣдъ това се прочете и се прие бюджета за 1909 год.

№ по редъ	П р и х о д ъ	За постѣпване	
		лева	ст.
1	Приносъ 25% отъ 400 члена	600	—
2	Записнина отъ 100 нови члена	200	—
3	Недсбори отъ 1908 година	150	—
4	Абонаментъ отъ нечленове на дружеството за сп.	—	—
5	„Български туристъ“	20	—
6	Случайни постѣпления	100	—
	Абонаментъ отъ 400 члена за сп. „Бълг. туристъ“	400	—
	Всичко .	1470	—

№ по редъ	Р а з х о д ъ	За изразходване	
		лева	ст.
1	За 150 значки съ митнишки разноски	180	—
2	Печатъ на сп. „Бълг. туристъ“ — 10 броя . .	500	—
3	Наемъ за канцел. на централ. настоятелство . .	120	—
4	Книги и списания за дружествената библиотека .	50	—
5	Канцеларски и непрѣдвидени	150	—
6	За списване VIII. година на сп. „Бълг. туристъ“	300	—
7	За делегати на X. сборъ	60	—
8	За уравнение, излишъкъ	110	—
	Всичко .	1470	—

Подигна се въпросъ, трѣбва ли да се извършатъ нѣкои плащания, които сж прѣдвидени въ бюджета, но досега по причина на недостатъчни срѣдства сж били отлагани. Такъвъ бѣ прѣди всичко въпросътъ за възнаграждението на редактора на дружественото списание „Български туристъ“. Обаче въпросътъ бѣ прѣваренъ съ заявлението на сжш.я, г-нъ С. Д. Скрински, който се отказа отъ това свое законно право и сборътъ не можеше да не изрази благодарностъ за безкористното труженичество на редактора на „Български туристъ“. На редъ бѣ прѣдложението на централното настоятелство за приемане въ задругата новооснованитѣ клонове въ Пловдивъ — „Калояновъ връхъ“, въ Дупница — „Седемтѣ езера“ и въ Провадия — „Ташъ-Хисаръ“, които се приеха единодушно.

Пристѣпи се слѣдъ това къмъ въпроса за изборъ на мѣсто за Х. сборъ. Разискванията върху него траяха твърдѣ дълго и най-послѣ се прие за такова гр. София. Колкото се отнася до датата на сбора, изборътъ за нея се прѣдостави на централното настоятелство.

Сетнѣ бѣ на редъ изборътъ на нови членове въ централното настоятелство на мѣсто на ония, които съгласно устава излизатъ изъ състава на дружеството. Прѣдседателятъ даде 10 минути почивка и слѣдъ това се пристѣпи къмъ изборъ чрѣзъ тайно гласоподаване. Избраха се: С. Д. Скрински (327 гласа), С. Цачевъ (327 гласа), майоръ Нѣмски (244 гласа) и Ст. Ивановъ (250 гласа). Избра се и контролна комисия: капитанъ Добревъ (190 гласа), Л. Филиповъ (190 гласа). Понеже не остана врѣме, за да се прочете реферата на Ст. Ивановъ, рѣши се да бжде напечатанъ въ „Български туристъ“.

Единъ отъ делегатитѣ (г-нъ Г. Козаровъ) направи прѣдложение да се образува при централното настоятелство вишъ съвѣтъ, въ който да влѣзатъ по-добритѣ и по-заинтересовани членове на туристската организация. Това прѣдложение обаче не намѣри съчувствие, защото то искаше да организира единъ институтъ, отъ който при наличността на едно централно настоятелство задругата не чувствува нужда.

На края прѣдседателятъ на сбора, г-нъ Б. Ангеловъ, поздрави делегатитѣ за усърдието и интереса, който изиявяватъ тѣ въ дѣлото на туризма и като пожела добра срѣща при новия Х. сборъ, обяви въ 7 часа слѣдъ обѣдъ IX. сборъ за закрить.

Слѣдъ това гоститѣ трѣбваше да споделятъ бѣлѣжитоститѣ на малкия градецъ, но по липса на врѣмъ тази точка отъ програмата не може да се изпълни. Въ голѣмото си мнозинство тѣ посѣтиха грънчарското училище на г-нъ Ликоманова, кждѣто се любуваха на изящнитѣ работи на майстора и се снабдиха съ хубави дарове за споменъ отъ Брацигово и сбора въ Родопитѣ. Вечерта всички туристи, гости и ступани, бѣха събрани на приятна трапеза въ една ливада извънъ града. Приятното настроение на излетниците се поддържаше толкова отъ богатата и вкусна трапеза, колкото отъ сърдечността на ступанитѣ и отъ чудната прѣлестъ на тази тиха, тъмна, пълна съ топлота и аромати вечеръ въ този затуленъ кжтъ на Родопитѣ.

Съгласно програмата утръшниятъ день бѣ опредѣленъ за излетъ въ околноститѣ на Брацигово. Главатаръ на излетниците бѣ г-нъ Иеремия Иеремиевъ. Главнитѣ точки на този излетъ бѣха: Соуджакъ, соуджашкитѣ мандри, билото на една отъ родопскитѣ вериги и пограничния постъ.

Още призори туриститѣ започнаха да се прибиратъ прѣдъ кафене „Царъ Освободителъ“ и кждѣ 4 $\frac{1}{2}$ часа потеглиха по склона на надвисналия надъ Брацигово ридъ. Пътътъ бѣ стърменъ, утруднителенъ, но умората се възнаграждаваше ту отъ хубавитѣ гледки, които се откриваха на югъ, ту отъ прохладата и своеобразната прѣлестъ на сѣнчеститѣ, пълни съ правитѣ линии на боровитѣ стѣбла ходове, които ние слѣдвахме.

Къмъ 11 часа ние бѣхме вече около прохладния изворъ на Соуджакъ. Дружината се разположи около извора и подъ клекотливия напѣвъ на неговитѣ хладни струи устрои своитѣ разкошни трапези. Изворътъ пѣше своята клекотлива пѣсенъ и не се смущаваше, че всѣки бѣ занятъ съ себе си и никой го не слуша.

По обѣдъ дружината се изкатери на билото. Повече отъ единъ часъ тя се любува на хубавитѣ и разнобразни панорами, които се откриваха на всички страни: на западъ бѣлитѣ отъ запазени прѣспи ярове на Белмекенъ и Мусала, на югъ хаосътъ отъ ридове, низки и високи върхове на Родопитѣ, потънали въ синкавостъта на мъглитѣ и зелнината на бороветѣ и елитѣ, на сѣверъ тракийското поле, загрядено съ стѣната на Балкана. Когато дружината се прѣмѣсти и спусна по източния склонъ на рида, на който се бѣ спрѣла, тя се намѣри прѣдъ хубавата, пълна съ елегантни линии панорама на Тъмръшъ. Горѣ на върха се видѣше казармата на тъмръшкия турски воененъ постъ, а долу Кричимската рѣка като змия се виеше и се губѣше въ дълбокитѣ пазухи на Родопитѣ. Отъ тукъ дружината по пѣтя въ своето мнозинство посѣти българския воененъ постъ и привечеръ кждѣ 7 часа се завърна въ Брацигово.

На утрѣшния день една партия отъ дружината замина направо, а друга се опжти прѣзъ Пещера за Татаръ-Пазарджикъ. Въ Пещера отъ дружината се отдѣли една група, която по една установена за програмата на сбора точка бѣ се нагласила да направи единъ излетъ прѣзъ Батакъ, Чепинското корито, Алабакъ, Бѣльово и послѣ отъ гара Бѣльово да се прѣсне, за да се възвърне всѣки въ дома си.

Понеже на сбора по липса на нуждитѣ свѣдѣния не може да се чеге отчета за положението на дружеството, то, за да се изпълни тази празнота, той се дава, както е съставенъ по полученитѣ изпослѣ отчети на клоноветѣ.

Отчетъ на БТД прѣзъ 1908 година.

Една отъ най-важнитѣ липси въ програмата на IX. сборъ бѣ липсата на отчетъ за положението на дружеството прѣзъ изтеклата 1908 година. Централното настоятелство въ редица писма припомняше

на клоновете да изпратят своите отчети, за да може то да излъже прѣдъ сбора съ единъ общъ отчетъ за положението на дружеството, но неговите припомнания и искания останаха безрезультатни. Въ навечерието на сбора то имаше на рѣка едва единъ или два отчета и затова не можа да изпълни една такава важна задача, каквато прѣдставя всѣко изложение за статиката на дружеството, отъ което могат да се получатъ много потици за неговото движение, развитие и напредѣкъ. Ето защо тази пропусната на врѣмето си задача остана да се изпълни прѣзъ течение на слѣдната година, като се приготви общиятъ отчетъ възъ основа на часичните отчети, които трѣбваше да се получатъ прѣзъ това врѣме.

Такива отчети се получиха отъ слѣдните клонове, които и трѣбва да се смѣтатъ за живи части на БТД. Тѣзи клонове се прѣдставляваха и на сбора съ свои делегати. Тѣ сж : Софийскиятъ клонъ „Алеко Константиновъ“, В.-Търновскиятъ клонъ „Трапезица“, Врачанскиятъ клонъ „Веслецъ“, Брациговскиятъ клонъ „Родопи“, Долнобанскиятъ клонъ „Ибъръ“, Дупнишкиятъ клонъ „Рилски езера“, Самоковскиятъ клонъ „Рила“ и Пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“.

Прѣзъ отчетната година броятъ на клоновете не се е измѣнилъ въ особенъ благоприятенъ за развитието на дружеството смисълъ. Нови клонове сж се обазували само два — Пловдивскиятъ „Калояновъ връхъ“ и Провадийскиятъ „Ташъ-Хисаръ“, но отъ тѣхъ само първиятъ, благодарение на ревността, енергията и прѣдприемчивостта на своя прѣдставителъ, г-нъ П. Жилковъ, проявява животъ. Провадийскиятъ клонъ почти съ появяването си бѣ угасналъ; основанъ непосредно почти прѣди сбора, нѣма сила да изпрати свой делегатъ на този сборъ. Така сжщо и Берковскиятъ клонъ „Комъ“, слѣдъ единъ доста интензивенъ животъ, заглѣхна постепенно, не изпрати никакъвъ делегатъ на сбора и най-послѣ се разтури, та централното настоятелството прибра книгата му, имотитѣ му и касата му. По този начинъ състоянието на БТД въ края на отчетната година се прѣдставя отъ слѣдните свои клонове: Софийски „Алеко Константиновъ“ (71 членове), Дупнишки клонъ „Рилски езера“ (17 члена), Врачански клонъ „Веслецъ“ (55 члена), Долнобански клонъ „Ибъръ“ (27 члена), Пловдивски клонъ „Калояновъ връхъ“ (17 чл.), Брациговски клонъ „Родопи“ (20 члена), Самоковски клонъ „Рила“ (47 члена), Велико-Търновски клонъ „Трапезица“ (126 члена). Общиятъ брой на членовете възлиза на 380 спроти 427 отъ 1907 г. (— 47).

Въ реда на угасналитѣ клонове трѣбва да се споменатъ Орханския „Мургашъ“, Орѣховския „Дунавъ“, Горноорѣховския, Каваклийския „Сакаръ“ и Еленския „Чумерна, който едва на послѣднѣо врѣме обади за своето сжществуване.

Въ реда на успѣхитѣ на туризма прѣзъ отчетната година трѣбва да се отбѣлѣжи една привилегия, която туристското дружество придоби отъ държавата. Такава е привилегията, отстъпена отъ дирекцията на държавните желѣзници, споредъ която група отъ най-малко

5 души туристи се ползватъ съ отстъпка 50% отъ обикновената такса по българскитѣ държавни желѣзници.

Измежду клоноветѣ на БТД съ особни дѣла се е изявилъ В. Търновскія клонъ „Трапезица“, който е издалъ добъръ Пжтеводителъ на гр. В. Търново и околноститѣ му и е основалъ безплатна ученишка спална. Най-високи рекорди на туристско подвижничество е достигналъ Софійскія клонъ „Алеко Константиновъ“, който е записалъ въ анализѣ си прѣзъ отчетната година два голѣми излети: единъ излетъ отъ 2. до 11. августъ съ маршрутъ: София, Бистрица, Желѣзница, Ковачевци, Сапаревскитѣ бани, Седемтѣ езера, Еленинъ връхъ, Рилскія манастиръ, Князь-Кирилова поляна, Рибнитѣ езера, Демиръ-капия, Мусала, Чамъ-кория, Радоилъ, Долна-Баня, станция Костенецъ-Баня, София — другъ излетъ отъ 11. до 22. августъ съ маршрутъ: София, Вакарелъ, Поибрене, Панагюрище, Сопотъ, Карлово, Калоферъ, Габрово, Шипка, Казанлъкъ, Сливенъ, Стара-Загора, София.

Особено жива е била туристската дѣйность и на клоноветѣ въ Търново и Враца. Послѣдниягъ клонъ напр. въ отчета си отбѣлѣзва излети въ околноститѣ на Враца, въ които сж взимали участие до 200—300 души.

ВѢСТИ.

Пжтепоказатели. — В. Търновското окржжно инженерство е поставило на всички кръстопъти въ окржга си пжтепоказатели — дървено стѣлбче съ дѣска на горния си край, на която има рисунка *ржка* за показване пжтя до извѣстно мѣсто. Липсва имъ само означение километритѣ до извѣстни пунктове, което още повече може да улеснява пжтниците.

Това дѣло на Търновскія окр. инженеръ е повече отъ благородно, и ние, българскитѣ туристи, му изказваме своята искрена благодарность.

Сжшеврѣменно молимъ търновското общество да се грижи за запазване поставенитѣ вече пжтепоказатели въ окржга имъ, за да ги не послѣдва участъта на тѣзи въ околността на София — почти всички сж унищожени отъ безсѣвѣстни пастирчета.

Излети на Дупнишкия клонъ „Рилски езера“. — На 8, 9, 10 и 11 августъ м. г. 9 души дупнишки туристи сж направили излетъ съ слѣдния маршрутъ: Дупница—Горна-Баня (дупнишко)—Седемтѣ езера—Урдинитѣ езера—Урдина рѣка и обратно прѣзъ възвишението „Св. Духъ“ и Горна-Баня. Излетниците сж отбѣлѣзали пжтя си по рилскитѣ височини съ надписи по голѣмитѣ камъни и сж фотографирали нѣкои красиви мѣстности.

На 15 и 16 августъ четирма туристи отъ сжщия клонъ и 16 отъ софійскія „Алеко Константиновъ“ сж направили срѣща въ гр. Кюстендилъ. Тамошнитѣ любители туристи сж посрѣщнали другаритѣ си любезно и сж изказали готовность да основатъ клонъ въ най-скоро врѣме. Отъ името на всички сж поздравени телеграфически съ-

бралитѣ се прѣзъ това врѣме пловдивски, долнобански и брациговски туристи въ гр. Т-Пазарджикъ. Туриститѣ сж споходили забѣлжителноститѣ на историческия Кюстендилъ и околността му.

На 29 и 30 августъ клонътъ е устроилъ излетъ до Влашкитѣ колиби (при в. Фенерка) — в. Поличъ—Градински езера—ез. Карагьолъ и обратно изъ р. Бистрица. За тоя излетъ се записали 15 души туристи, а сж участвували само 5. Каракачанитѣ въ влашкитѣ колиби, наричани Вангелови, сж посрѣщнали гоститѣ си твърдѣ любезно. Фотографирани сж тогава нѣкои красиви рилски езера и дивнитѣ върхове Поличъ и Калинъ-връхъ.

Получени суми. — Централната каса на БТД получи отъ В.-Търновския клонъ „Трапезица“ 100 лева приносъ за 1909 г., отъ Врачанския клонъ „Веслецъ“ —

59.40 лева приносъ и записана за 1907 г. и отъ Пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“ — 60 лева за 30 значки.

Нови членове. — *Долнобанскиятъ клонъ „Избръ“* е приелъ въ редоветѣ си слѣднитѣ лица: Ив. Христовъ, Ал. Барзовъ, В. Геровъ, Г. Луджовъ, Анг. Дамяновъ, Г. Кръстевъ, З. п. Георгиевъ и подпоручикъ Д. Икономовъ.

Членове остователи на *Пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“* сж туриститѣ: С. Шишковъ, П. Жилковъ, Б. Образописовъ, Д. Кожухаровъ, Н. Груевъ, Ат. Поповъ, Ст. Дончевъ, Г. Бойкиновъ, Хр. п. Стефановъ, Н. Пиронковъ, Г. Папазовъ, Хр. Джанановъ, Л. Дончевъ, Райчо Славовъ, Ив. Малчевъ, Ив. Н. Абаджиевъ, Н. Икономовъ, Хр. Данковъ, Г. Тачевъ, Н. Николовъ и Ар. Петровъ.

РАЗНИ

Германско-Австр. спортъ. — *Германско-Австрийското Alpen-Verein* на 11. августъ 1909 год. е имало сборъ въ Виена. Отъ съобщенията, извлѣчени отъ рефератитѣ на сбора, научаваме, какъ дружеството въ края на 1908 година е имало 81,775 члена, разпрѣдѣлени въ 353 клона (секции), отъ които 126 сж австрийски и 227 германски. Австрийскитѣ клонове броели 23,348 члена, а германскитѣ — 58,427 члена. Дружеството е имало 561,000 марки годишенъ приходъ, отъ които само 510,000 марки членски вносъ. Въ разхода влизатъ: за дружественитѣ издания, списания, публикации и пр. 270,000 марки, за на-

права пжтища и хижии 154,800 марки, управление — 45,100 марки, алпийскиятъ музей — 20,000 марки и пр. Въ засѣданьята на сбора е взелъ участие Министра на желѣзницитѣ, д-ръ Врба, който отъ името на Министръ-прѣдседателя най любезно е поздравилъ сборянитѣ.

Г. К.

Дълбочината на моретата. — Най-новитѣ измѣрвания на морскитѣ дълбочини сж дали слѣднитѣ резултати:

Тихиятъ океанъ на сѣверъ има дълбочини 9644 м., на югъ — 8281 м.; Антилското море има дълбочини 6260 м., Сѣверниятъ ледовити океанъ — 4846 м., Южниятъ ледовити океанъ — 2621 м.,

Атлантическият океанъ на северъ — 8391 м., на югъ — 7360 м., Индийският океанъ — 6295 м., Китайското море — 4293 м., Японското море — 3000 м., Сѣверното море — 898 м., Балтийското море 427 м., Сръдиземното море — 4400 м. и Черното море — 2613 м.

Най-високиятъ връхъ на зем-

ното кълбо е *Гауризанкаръ* (*Хималая*), високъ 8840 м. Слѣдователно, дълбочинитѣ на моретата сж по голѣми.

Въ чиста вода може да се вижда въ водолаза и при 20—25 м. дълбочина; при 50 м. едвамъ се забѣлѣзватъ прѣдметитѣ, а отъ 50 м. надолу владѣе вѣчна тъмнина.

Ст. И. Н.

За да нареди Българското Туристско Дружество туристовска изложба прѣзъ врѣме на славянския сборъ въ София и за да вземе то по живо участие въ излетитѣ на сборянитѣ изъ царство България, централното настоятелство отпрати до Министра на Народната Просвѣта слѣдната молба за помощъ:

Българско Туристско Дружество

Централно Настоятелство

№ 55

8. май 1910 година

София.

До Господина

Министра на Народната Просвѣта.

Господине Министре,

Изпълнителниятъ комитетъ на славянския сборъ въ София е опрѣдѣлилъ на Българското Туристско Дружество единъ почетенъ дѣлъ въ програмата на този сборъ. Той твърдѣ правилно и основателно е схващаль ролята, която туризмътъ и неговитѣ любители могатъ да играятъ въ въпроса за закрѣпването на връзкитѣ между славянитѣ и затова тъй умѣстно е отстъпилъ на туриститѣ това мѣсто. Защото туриститѣ, като култивиратъ чрѣзъ своитѣ излети едно живо чувство къмъ хубоститѣ на природата и интересъ къмъ изучаване бита на народа, сж тъкмо най-призванитѣ да откриятъ на гоститѣ нашата природа и да ги въодушевятъ съ своитѣ чувства за нея и отъ тѣзи живи чувства и спомени да създадатъ у гоститѣ здрави връзки съ нашата земя и народъ. И трѣбва да се надѣваме, че тѣзи връзки ще бждатъ едно начало на ония хубави отношения между славянитѣ, които ще се развиятъ върху почвата на съюза на славянскитѣ туристски организации и туристовскитѣ излети въ славянскитѣ земи, дѣто има толкова природни хубости и толкова интересни и привлѣкателни картини въ бита на хората, шо обитаватъ тѣзи земи.

Централното настоятелство на БТД, проникнато отъ значението на тази своя роль, въ засѣданието си отъ 5. май т. г. се занима съ този въпросъ и рѣши да се отзове на почетната покана на изпъл-

нителния комитетъ на славянския сборъ, като вземе участие въ него по слѣдния начинъ:

1. При излетитѣ, които славянскитѣ гости ще направятъ въ София и нейнитѣ околности, въ Плѣвентъ, Търново, Рилския манастиръ и др. по единъ членъ отъ централното настоятелство заедно съ още двама членове отъ мѣстния клонъ на дружеството да разведатъ гоститѣ и да имъ показватъ бѣлѣжитоститѣ на градоветѣ и околноститѣ имъ;

2. Да устрои изложба на фотографични снимки, които представятъ България въ всички нейни хубави, живописни и оригинални пейзажи (БТД разполага съ повече отъ 200 такива снимки отъ всички краища на нашето отечество);

3. Да построи прѣди нѣколко години основаната хижа върху Витоша; за да даде подслонъ на гоститѣ, които ще излѣзатъ на излетъ въ планината.

И понеже за всички тѣзи цѣли БТД не разполага съ необходими сръдства, то се обръща къмъ Васъ, Господине Министре, като къмъ върховенъ прѣдставителъ и патронъ на всички културни начинания въ страната да му дедете Вашето съдѣйствие. Българското Туристско Дружество прочее Ви моли да внесете неговата молба въ почитаемия Министерски Съветъ, за да се отпусне на дружеството, както това е било направено за Славянското Благотворително Дружество и за Юнашкото дружество и др., една помощ отъ 8000 лева, която подъ Вашъ контролъ да бже употребена за горнитѣ цѣли.

Увѣрени, че нашата молба ще намѣри у Васъ отзывъ и признание, оставаме съ отлично почитание

За централното настоятелство на Българското Туристско Дружество:

А. Джанановъ,
секретаръ.

Б. Ангеловъ,
прѣдседателъ.

ТУРИСТСКА ПОЩА.

Централното настоятелство на БТД ще изпраща на клоноветѣ дружествени значки само съ наложенъ платежъ.

*

Статията „Хигиената на туриста“ ще се продължи въ брой 4 на списанието. Въ сѣщия брой ще се печати и статията „Седемтѣ езера въ Дупнишка Рила планина“ отъ г-нъ Н. С. Додовъ.

*

Въ слѣдния брой на списанието ще се помѣсти окръжното до клоноветѣ относително тазгодишния туристовски сборъ, който ще се състои на 27., 28. и 29. юний въ столица София едновременно съ славянския сборъ.

Получи се въ редакцията на списанието продължението отъ печатаната вече въ бр. 1—3 статия „Излетъ до Перушица“.

До г. г. абонатитѣ.

Изпратенъ е първиятъ брой отъ IX. година на сп. „Български туристъ“ на всички досегашни абонати, на познати спортисти и любители на природата и на нѣкои учрѣждения съ молба да го повърнатъ веднага въ редакцията, ако не желаятъ да получаватъ списанието.

Абонаментътъ се плаща въ прѣдплата или слѣдъ получаване първия брой.

Които отъ г. г. абонатитѣ промѣнятъ мѣстожителството си, умоляватъ се да съобщатъ въ редакцията новия си адресъ. Ако сж членове на нѣкой клонъ отъ БТД, съобщаватъ това на клоновото настоятелство.

Отъ редакцията.

Умоляватъ се г. г. настоятелитѣ на списанито ни да побързатъ съ изпращането списъцитѣ на събранитѣ отъ тѣхъ абонати, а сумитѣ да се изпращатъ на адресъ: *За касиера на централното настоятелство на Българското Турист. Дружество, София.*

О Б Я В А.

Туристическа библиотека

„На пжть“ кн. 4, 5, 6 — 1.20 лева.
кн. 7, 8, 9 — 1.20 лева.
Пжтуване изъ Стара планина, Родопитѣ, Сакаръ, Странджа. Прѣкрасно помагало по отечествена география, за туристи и велосипедисти.

Десетъ и повече книги по единъ левъ. Изпращане само въ прѣдплата или съ наложенъ платежъ.

гр. Бургазъ,

Д. Стеревъ.

Открива се подписка за година IX. (1910) на
БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ Списание за туризъм
и природоописание.
Органъ на Бълг. Туристско Дружество.

РЕДАКТОРЪ: С. Д. СКРИНСКИ.

Огъ 1. януарий 1910 г. сп. „Български туристъ“ влиза въ IX. година на своето съществуване. Днесъ то е единственото спортно списание у насъ, въ което се описва българската природа и срѣдствата за добирание до нея.

Въ IX. година ще се застъпятъ отдѣлитѣ: I. природоописание, II. туристски спортъ, III. патриотично възпитание, IV. туристска хроника, V. отзиви, VI. вѣсти, VII. книжнина, VIII. разни, IX. туристска поща.

Въ списването на „Български туристъ“ прѣзъ IX. му година ще взематъ участие слѣднитѣ сътрудници: Г. Козаровъ, архитектъ, д-ръ П. Стояновъ, лѣкаръ, д-ръ А. Теодоровъ-Баланъ, професоръ, капитанъ Добревъ, д-ръ Ст. Н. Чомаковъ, адвокатъ, Н. Бозовъ, Б. Ангеловъ, д-ръ А. Златаровъ, Н. Костовъ, д-ръ Х. Ивановъ, д-ръ Хр. Пиперовъ, А. Гечевъ, Б. Образописовъ, Ф. Сплитекъ, Н. Додовъ, А. Д. Цвѣтковъ, д-ръ М. Панчевъ, Н. Алексиевъ, К. Чорбановъ, Д. Стеревъ, учители, А. Д. Пановъ, Ст. Радучевъ, А. Джанановъ, Ст. Невшималъ и др.

„Български туристъ“ излиза всѣки мѣсецъ (освѣнтъ юлий и августъ). Годишна цѣна за нечленове на дружеството въ България е 2 лева, а въ чужбина — 2.50 фр. Членоветѣ го получаватъ срѣщу единъ левъ.

Записването абонати въ София става въ книжарницитѣ: Б. Касжровъ, Хр. Олчевъ и П. Чипевъ, а въ провинцията — въ клоноветѣ на Българското Туристско Дружество и въ всички т.-пощенски станции. Който запише 4 и повече абонати, получава 10% отстъпка.

Приематъ се за послѣднитѣ двѣ страници на списанието обяви отъ хотелджии, гостинничари, продавачи на туристски вещи и др. при най-износни цѣни.